

T.C.

GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ

SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**HEMŞİRELİK VE EBELİK ÖĞRENCİLERİNİN TOPLUMSAL
CİNSİYET ROLLERİNE İLİŞKİN TUTUMLARININ
İNCELENMESİ**

Uğur Canan DURAK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HEMŞİRELİK ANABİLİM DALI

DANIŞMAN

Doç. Dr. Zeynep GÜNGÖRMÜŞ

II. DANIŞMAN

Dr. Öğr. Üyesi Elif BİLSİN

Gaziantep

2019

T.C.

GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ

SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**HEMŞİRELİK VE EBELİK ÖĞRENCİLERİNİN TOPLUMSAL
CİNSİYET ROLLERİNE İLİŞKİN TUTUMLARININ
İNCELENMESİ**

Uğur Canan DURAK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HEMŞİRELİK ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

DANIŞMAN

Doç. Dr. Zeynep GÜNGÖRMÜŞ

II. DANIŞMAN

Dr. Öğr. Üyesi Elif BİLSİN

Gaziantep

2019

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
HEMŞİRELİK ANABİLİM DALI

HEMŞİRELİK VE EBELİK ÖĞRENCİLERİNİN TOPLUMSAL CİNSİYET
ROLLERİNE İLİŞKİN TUTUMLARININ İNCELENMESİ

Uğur Canan DURAK

Tez Savunma Tarihi: 28.06.2019

Sağlık Bilimleri Enstitüsü Onayı

Prof. Dr. Mehmet TARAKÇIOĞLU
Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürü

Bu tez çalışmasının bir “Yüksek Lisans” derecesi için uygun ve yeterli bir çalışma olduğunu onaylıyorum.

Doç. Dr. Zeynep GÜNGÖRMÜŞ
Hemşirelik Anabilim Dalı Başkanı

Bu tez tarafımda okunmuş, kapsamı ve niteliği açısından bir “Yüksek Lisans” tezi olarak kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Zeynep GÜNGÖRMÜŞ
Tez Danışmanı

Dr. Öğr. Üyesi Elif BİLSİN
II. Tez Danışmanı

Bu tez tarafımda okunmuş, kapsamı ve niteliği açısından bir “Yüksek Lisans” tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Jürisi

İmzası

Doç. Dr. Zeynep GÜNGÖRMÜŞ

.....

Doç. Dr. Derya TANRIVERDİ

.....

Dr. Öğr. Üyesi Elif BİLSİN

.....

Dr. Öğr. Üyesi Hatice Serap KOÇAK

.....

Dr. Öğr. Üyesi Betül AKTAŞ

.....

BEYAN

Bu tez çalışmasının kendi çalışmam olduğunu, tezin planlanmasından yazımına kadar bütün aşamalarda etik dışı davranışımın olmadığını, bu tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, bu tez çalışmasıyla elde edilmeyen bütün bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi ve bu kaynakları da kaynaklar listesine aldığımı, yine bu tezin çalışılması ve yazımı sırasında patent ve telif haklarını ihlal edici bir davranışımın olmadığı beyan ederim.

UĞUR CANAN DURAK

Gaziantep, 2019

TEŐEKKÖR

Yüksek lisans eğitimin süresince bilgi ve deneyimleri ile adeta bir lider gibi bana yol gösteren sevgili hocam, danışmanım Doç. Dr. Zeynep GÜNGÖRMÜŞ'e ve emekleri için bir diğer danışmanım olan sevgili hocam Dr. Öğr. Üyesi Elif BİLSİN'e, çalışmamıza gönüllölük esasıyla katılım sağlamış olan Gaziantep Üniversitesi Sağlık Bilimleri Faköltesi Ebelik ve Hemşirelik bölölümü öğrencilerine, manevi desteklerini esirgemeyen biricik eşim Tuğba DURAK' a ve hayatımın her aşamasında varlığını hissettiğim babam Ali DURAK ve annem Raziye DURAK'a sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR	iv
TABLO LİSTESİ.....	vii
SİMGELER VE KISALTMALAR.....	viii
ÖZET	1
ABSTRACT.....	2
1.GİRİŞ VE AMAÇ	3
1.1. Problemin Tanımı ve Önemi	3
1.2. Araştırmanın Amacı	4
2. GENEL BİLGİLER.....	5
2.1. Cinsiyet ve Toplumsal Cinsiyet	5
2.1.1 Cinsiyet	5
2.1.2. Toplumsal Cinsiyet.....	5
2.1.3. Toplumsal Cinsiyet Eşitliği (Gender Equality)	6
2.1.4. Toplumsal Cinsiyet Rollerini	7
2.1.5.Toplumsal Cinsiyet Kalıp Yargıları	9
2.2. Toplumsal Cinsiyet Rollerini Etkileyen Faktörler	10
2.2.1. Aile	10
2.2.2. Ebeveyn Eğitim ve Çalışma Durumu	11
2.2.3.Kardeş ve Arkadaş Grupları.....	12
2.2.5. Okullar, Öğretmenler ve Ders Kitapları	12
2.2.6. Oyun ve Oyuncaklar	13
2.3. Toplumsal Cinsiyet İle İlgili Kuramlar	13
2.3.1. Psikanalitik Kuram	14
2.3.2. Sosyal Öğrenme Kuramı	15
2.3.3. Bilişsel Gelişim Kuramı	16
2.3.4. Toplumsal Cinsiyet Şeması Kuramı.....	17
2.4. Dünyada ve Türkiye’ de Toplumsal Cinsiyet Eşitliği.....	18
2.5. Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Hemşirelik.....	19
3. GEREÇ VE YÖNTEM.....	21
3.1. Araştırmanın Türü	21
3.2. Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Zaman.....	21
3.3. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi	21

3.4. Verilerin Toplanması.....	21
3.5. Veri Toplama Araçları	21
3.5.1. Tanıtıcı Özellikler Formu	21
3.5.2. Toplumsal Cinsiyet Roller Tutum Ölçeği (TCRTÖ).....	22
3.6. Verilerin Analizi	22
3.7. Etik İlkeler	23
3.8. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	23
4.BULGULAR.....	24
4.1. Öğrencilerin Tanıtıcı Özelliklerine İlişkin Bulgular	24
4.2. Öğrencilerin TCRTÖ ve Alt Boyutlarından Aldıkları Puanlarına İlişkin Bulgular	26
4.3. Öğrencilerin Tanıtıcı Özelliklerine Göre Toplumsal Cinsiyet Roller Tutum Ölçeği (TCRTÖ) Toplam ve Alt Boyut Puanlarına İlişkin Bulgular	26
4.4. Öğrencilerin TCRTÖ'den Aldıkları Puan Ortalamaları ile TCRTÖ Alt Boyutları Arasındaki İlişkilerin Karşılaştırılması.....	31
5. TARTIŞMA.....	33
6.SONUÇ ve ÖNERİLER	37
6.1. Sonuçlar	37
6.2. Öneriler	38
7.KAYNAKLAR	39
8. EKLER	47
EK-1. Tanıtıcı Bilgiler Formu	47
EK-2. Toplumsal Cinsiyet Roller Tutum Ölçeği	49
EK-3. Araştırmanın Yapılabilmesi İçin Gerekli İzin Yazıları.....	52
Ölçek İzin Yazısı	53
EK-4 Gaziantep Üniversitesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulu Karar Formu.....	54
9. ÖZGEÇMİŞ	56

TABLO LİSTESİ

Tablo 1. Öğrencilerin Tanıtıcı Özellikleri.....	25
Tablo 2. Öğrencilerin Tanıtıcı Özellikleri ile Toplumsal Cinsiyet Rollerine Tutum Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Karşılaştırılması.	29
Tablo 3. Öğrencilerin TCRTÖ ve Alt Boyutlarından Aldıkları Puanların Dağılımı	26
Tablo 4. Öğrencilerin TCRTÖ'den Aldıkları Puan Ortalamaları ile TCRTÖ alt boyutları Arasındaki İlişkilerin Karşılaştırılması	32

SİMGELER VE KISALTMALAR

- TCRTÖ** : Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği
- DSÖ** : Dünya Sağlık Örgütü
- CEDAW** : Kadınlara Karşı Her Tür Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women)
- KSGM** : Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü
- UNDP** : Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu (United Nations Development Program)
- UNICEF** : Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (United Nations International Children's Emergency Fund)
- WEF** : Dünya Ekonomik Forumu (World Economic Forum)
- GEM** : Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Güçlendirme Endeksi (Gender Equality Strengthening Index)
- GDI** : Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Gelişim Endeksi (Gender Equality Development Index)
- IPU** : Uluslararası Parlamenterler Birliği (International Parliamentary Association)

ÖZET

HEMŞİRELİK VE EBELİK ÖĞRENCİLERİNİN TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİNE İLİŞKİN TUTUMLARININ İNCELENMESİ

Uğur Canan DURAK

Yüksek Lisans Tezi, Hemşirelik Ana Bilim Dalı

Tezli Yüksek Lisans Programı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Zeynep GÜNGÖRMÜŞ

Dr. Öğr. Üyesi Elif BİLSİN

Haziran 2019, 56 sayfa

Kesitsel tipteki bu araştırmanın amacı hemşirelik ve ebelik öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarını incelemektir. Araştırma evrenini 2018-2019 Eğitim Öğretim yılında Gaziantep Üniversitesi hemşirelik ve ebelik bölümünde öğrenim gören 1305 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada örnekleme gidilmemiş evrenin tamamına ulaşılmaya çalışılmıştır. Araştırma verilerinin toplandığı günlerde okulda bulunan ve araştırmaya katılmayı kabul eden 955 öğrenci araştırmaya dâhil edilmiştir. Araştırma verileri, Tanıtıcı Özellikler Formu ve Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği (TCRTÖ) ile toplanmıştır. Araştırma verileri SPSS programında değerlendirilmiştir. Araştırmaya katılanların %81.6'sı kız %18.4'ü ise erkektir. Araştırmaya katılan öğrencilerin %76.6'sı hemşirelik (732), %23.4'ü ise ebelik (223) bölümünde öğrenim görmektedir. Araştırmada kız ve erkek öğrencilerin TCRTÖ'den almış oldukları toplam puanlar karşılaştırıldığında kız öğrencilerin TCRTÖ'den aldığı puan ortalaması (155.36 ± 18.87), erkek öğrencilerin ölçekten almış olduğu puan ortalamasından (127.74 ± 18.14) daha yüksektir. Bu sonuca göre kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha eşitlikçi tutum içinde olduğu söylenebilmektedir. Araştırmada ebelik öğrencilerinin hemşirelik öğrencilerine göre Eşitlikçi Cinsiyet (36.01 ± 4.39), Kadın Cinsiyet (27.93 ± 5.72), Evlilikte Cinsiyet (36.45 ± 3.62), Geleneksel Cinsiyet (29.41 ± 5.22) ve Erkek Cinsiyet (24.97 ± 3.61) rollerine yönelik daha yüksek düzeyde eşitlikçi tutuma sahip oldukları bulunmuştur ($p < 0.05$). Sonuç olarak araştırmaya katılan 955 öğrencinin toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeğinden almış oldukları puan ortalamasına (150.27 ± 21.5) göre öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine yönelik eşitlikçi tutuma sahip oldukları belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal Cinsiyet Rollerini, Tutum, Ebelik, Hemşirelik,

ABSTRACT

INVESTIGATION OF NURSING AND MIDWIFERY STUDENT'S ATTITUDES TOWARDS GENDER ROLES

Uğur Canan DURAK

Thesis of Master, Nursing Department

Master Programme

Thesis Advisor: Associate Prof. Dr. Zeynep GÜNGÖRMÜŞ

Assist. Prof. Dr. Elif BİLSİN

June 2019, pages:56

The aim of this cross-sectional study is to investigate the attitudes of nursing and midwifery students towards gender roles. The population of the research consists of 1305 students studying in Gaziantep University nursing and midwifery department in 2018-2019 academic years. In the study, the whole universe was tried to be reached. 955 students who participated and accepted to participate in the study were included in the study. The (GRAS) research data were collected with the Descriptive Characteristics Form and Gender Roles Attitude Scale (GRAS). The research data were evaluated in SPSS program. 81.6% of the participants were female and 18.4% were male. 76.6% of the students participating in the study are studying in nursing (732) and 23.4% in midwifery (223). When the (GRAS) total scores of female and male students in the study were compared, the scale mean score of female students (155.36 ± 18.87) was higher than that of male students (127.74 ± 18.14). According to this result, it can be said that female students have more egalitarian attitude than male students. In the research, Equality Gender (36.01 ± 4.39), Female Gender (27.93 ± 5.72), Gender in Marriage (36.45 ± 3.62), Traditional Gender (29.41 ± 5.22) and Male Gender were compared to nursing students of midwifery students (24.97 ± 3.61), were found to have a higher level of egalitarian attitudes towards their roles ($p < 0.05$).

As a result, it was determined that the 955 students who participated in the study had an egalitarian attitude towards gender roles according to their score means (150.27 ± 21.5).

Keywords: Gender Roles, Attitude, Midwifery, Nursing

1.GİRİŞ VE AMAÇ

1.1. Problemin Tanımı ve Önemi

Biyolojik temelli olan ‘cinsiyet’ kişinin erkek ve kadın olarak sergilediği, hali hazırdaki biyolojik, fizyolojik ve genetik özellikleri barındıran demografik bir kategoridir (1). Toplumsal Cinsiyet ise; erkek ve kadın bireylerin sosyal açıdan davranışlarını belirleyen ve çocukluk çağından itibaren kişilere öğretilen; değerler, beklentiler ve rollerdir (2). Toplumsal cinsiyet terimi; kadınlara veya erkeklere farklı coğrafyalarda ve zamanlarda toplumsal ve kültürel açıdan yüklenen anlamlar, roller, sorumluluklar ve beklentiler şeklinde özetlenebilir (1,2,3).

Toplumsal cinsiyet rolleri; çok boyutlu bir kavram olan toplumsal cinsiyetin içeriğinde barındırdığı önemli bir kavramdır. Toplumsal cinsiyet rolleri; kadınlara ve erkeklere toplumsal ve kültürel olarak, toplum tarafından oluşturulup kişilere yüklenen cinsiyet temelli farklılıklarını ifade etmek amaçlı kullanılmakta olan kalıplaşmış değer yargılarıdır (2,3,4,5,6). Toplum tarafından kadına yönelik kadınla özdeşleştirilmiş davranışlar kadınsı (feminen), erkeğe yönelik uygun görülen davranışlar ise erkeksi (maskülen) cinsiyet rolleridir (3,4,5). Toplumsal cinsiyet rollerinin cinsiyetlere yönelik yüklemiş olduğu kişilik yapıları incelendiğinde; erkekler için özgüveni yüksek, korkusuz, akılcı, atılgan, güven veren, özgür, güçlü, katı, ihtiraslı, saldırgan, aktif, soğukkanlı, kadınlara yönelik yüklenmiş kişilik özellikleri ise; bakım veren, duygusal, sevecen, hassas, dışa bağımlı, şefkatli, itaatkâr, narin, kırılgan, roller olarak tanımlanmıştır (7).

Kadın ve erkek için geleneksel ve eşitlikçi olmak üzere iki tür toplumsal cinsiyet rol belirlenmiştir. Kadına yüklenen birden fazla geleneksel rol vardır. Bu roller; çocuk yetiştirme ve doğurma, yemek yapma temizlik yapma gibi ev işlerinden sorumlu olma, çocuklarının ve eşlerinin ihtiyaçlarına öncelik verme, kendi istek ve ihtiyaçlarını ikinci plana atma, iş hayatında aktif olamama, eşit işe eşit ücret alamama gibi eşitlikçi yaklaşımdan uzak sorumluluklarıdır (8-10). Erkeklerle de birçok geleneksel rol yüklenmiştir. Bu roller; ev dışında bir işte çalışma zorunluluğu, aileleri için her türlü zorlukla mücadele etme, evi geçindirme görevinden sorumlu olup süreklilik sağlaması, maddi kaynaklar (tapu, para vb.) üzerinde egemen ve karar verici olmak ve evin reisi olmak gibi rolleri kapsamaktadır. Cinsiyet gözetmeksizin kişilere yüklenen eşitlikçi

rollerde ise; aile, meslek seçimi ve uygulamasında, sosyal yaşantıda, eğitim yaşamında, evlilikte, kadın ve erkeğin sorumlulukları adil bir şekilde paylaşılmaktadır (8-10).

Toplum tarafından üretilmiş ve süregelmekte olan cinsiyet rollerinin, üniversite öğrencileri için ne önem arz ettiğinin araştırılması, amacı aydınlık gelecekler ve aydın bireyler yetiştirmek olan üniversitelerde, öğrencilerin toplumsal cinsiyet eşitliği gibi önemli bir konuda görüşlerini ortaya çıkarması açısından önemli olacaktır. Geleneksel cinsiyet rollerine, toplumun genç ve ergen üyeleri olan hemşirelik ve ebelik öğrencilerinin sosyal olarak hazırlanmaları gerekmektedir. Cinsel ilişki, cinsel tercihler, aile planlaması ya da üreme sağlığı, aile içi ilişkilerin dağılımı ve şiddet gibi önemli konularda ortaya çıkan geleneksel cinsiyet rollerine ilişkin düşüncelerini kesin bir şekilde ifade edebilmede, yaşları gereği genç hemşirelerin kendilerini o role uygun ve hazır hissetmeleri önemli bir etmendir. Ayrıca hemşirelik ve ebelik öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının saptanması; gelecek neslin eşitlikçi bakışı açısını benimsemeleri, hem hizmet verdikleri kişilerin eşitlikçi tutuma sahip olmaları yönünden rol model olmalarını sağlayacak hem de bir kadın mesleği gibi lanse edilen hemşirelik mesleğinin esasen bir anabilim dalı olduğu gerçeğini gözler önüne serecektir (8-11).

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırma üniversitede lisans öğrenimi gören hemşirelik ve ebelik öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumlarını incelemek amacıyla kesitsel olarak yapılmıştır.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Cinsiyet ve Toplumsal Cinsiyet

2.1.1 Cinsiyet

İnsanları gruplandırmak ve farklılıklarını ortaya çıkarmak amacıyla kullanılan ölçütlerden ilk akla gelen cinsiyet kavramı kadın ve erkek olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Cinsiyet (sex) biyolojik temellidir ve kişinin kadın veya erkek olarak sergilediği, hali hazırdaki genetik ve fizyolojik özellikleri barındıran demografik bir kategoridir (1,6). Ayrıca literatür incelendiğinde cinsiyet kavramının; doğal olduğu, biyolojik olduğu, değişmez ve değiştirilemez bir kavram olduğu ve her yerde eşit özellikleri barındırdığı ifade edilmektedir (2,3,10-14).

2.1.2. Toplumsal Cinsiyet

Cinsiyet biyolojik ve fizyolojik, toplumsal cinsiyet ise kültürel bir farklılıktır. Doğuştan itibaren kazanılan genetik, biyolojik ve fizyolojik özelliklerden farklılık göstererekten, toplumsal ve kültürel açıdan kadına ve erkeğe yüklenen, toplumdan topluma ve hatta aileden aileye değişkenlik gösteren kalıp değer yargılarının tümüne toplumsal cinsiyet denir. Toplumsal cinsiyet fiziksel açıdan cinsiyeti cinsel, kültürel ve toplumsal bağlamda anlamlandırır. Bu terim ilk kez Robert Stoller'in Cinsiyet ve toplumsal cinsiyet (Sex and Gender) kitabından kadınlığa ve erkekliğe bağlı durumları birbirinden ayırt etmek için kullanılmıştır (2,15). Ann Oakley ise 1972 yılında Sex, Gender and Society (Cinsiyet, Toplumsal Cinsiyet ve Toplum) adlı kitabında açıklık getirmeye çalıştığı konu cinsiyet, kişilik, zekâ arasındaki ilişkiyi ortaya koyarak, toplumsal cinsiyet rollerinin nasıl öğrenildiğidir (15).

Kişi toplumsal cinsiyetin yüklemiş olduğu bu rolleri doğduğu andan itibaren toplumun temel yapı taşlarından biri olan ailede, daha geniş çevreyi oluşturan toplumsal çerçevedeki deneyimleri aracılığıyla ve kurumsal yollar aracılığıyla (örn. okul, devlet daireleri v.b.) öğrenmektedir (15). Bu nedenle, toplumsal cinsiyet kavramının insanlar tarafından yaratıldığına ve sosyo-kültürel olduğu için içeriği toplumlara/kültürlere göre farklılıklar gösteren kavramın, tarihsel süreç içerisinde de çevrilmekte olduğu belirtilmektedir (7,16,17). Toplumsal cinsiyet ne kadın sorunları tabanına indirgenebilir ne de kadın erkek arasındaki ilişkileri yalnızca bir ezme/ezilme ilişkisi olarak tanımlar (18).

2.1.3. Toplumsal Cinsiyet Eşitliği (Gender Equality)

Eşitlik, bireylerin özgürce duygu, düşünce ve yeteneklerini uygulayabildikleri toplumsal ortamın olması, tüm kaynaklardan bütün insanların eşit oranlarda yararlanabilmesi ve bu ortamı engelleyecek durumların ortadan kaldırılması olarak tanımlanır (19). Dünya Sağlık Örgütü'nün tanımına göre toplumsal cinsiyet eşitliğini; cinsel kimliğe veya cinsel eğilime bakılmaksızın seçme, karar verme, fırsatlardan yararlanma, kaynakların kullanılabilirliği, kaynakların ayrılması ve hizmetleri elde etme konusunda cinsiyet temelli ayrımcılık yapılmaması olarak tanımlamaktadır (16,20). Literatürde ise 'Toplumsal Cinsiyet Eşitliği' kişilerin cinsiyet temelli ayrımcılığa uğramadan, kadınlara ve erkeklere yasalar önünde eşit davranılması; aile ve toplumda kadın veya erkeğin fırsatlardan, olanaklardan ve hizmetlerden eşitlik esasına göre yararlanmaları şeklinde ifade edilmektedir (20-22).

Kadınlara Karşı Her Tür Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW)'ın 1979 yılında onaylanması ile toplumsal cinsiyet eşitliği kavramı uluslararası bir norm haline gelmiştir. Bu sözleşmede kadınlara yönelik yapılan cinsiyet eşitsizliği anlayışının kadınların maruz kaldığı kısıtlılıkların ne olduğunun uluslararası yasa düzeyinde tanımlanması ve bu durumun insan hakları ihlali olarak belirtilmesi adına sözleşmeyi onaylayan devletleri bu durumun yok edilmesinden sorumlu tutmaktadır (23).

Ülkemizde toplumsal cinsiyet eşitliliği anayasada belirtilmiştir. Kanunlar çerçevesinde toplumsal cinsiyet eşitliği; Ülkemiz Anayasası'nın 10. Maddesine göre: herkes, dil, din, ırk, renk, cinsiyet, felsefi inanç, siyasi düşünce, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir (23).

Toplumsal cinsiyete bağlı eşitsizlikler; kaynakların ulaşılabilirliğinde, hakların kullanılabilmesinde, çalışma hayatında, sağlık hizmetlerine ulaşılabilmesinde, sosyal yaşam alanında ve siyasal alanda kadına yönelik cinsiyet temelli eşitsizlikler olarak öne çıkmaktadır. Toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasına yönelik temel olarak üç farklı açıdan yaklaşımdan bahsedilmektedir. Bu yaklaşımlardan ilkinin temel prensibi hem kadınlara hem de erkeklere eşit şekilde muamele edilmesi prensibidir. Pozitif ayrımcılık yaklaşımı ise ikinci temel yaklaşımdır. Pozitif ayrımcılık yaklaşımında, kadınlara yönelik yapılan plan programlarda; kadınların cinsiyet eşitsizliği mağduriyetleri göz önünde bulundurularak pozitif ayrımcılık yapılması gerektiğinin üstünde durulmaktadır. Örneğin, çalışan kadınların doğum ve süt izni imkânının devlet tarafından düzenlenmesi

ve takip edilmesi durumu, pozitif ayrımcılığı sağlamaya yönelik bir yaklaşımdır. Üçüncü temel yaklaşım ise, ana plan ve politikalara toplumsal cinsiyet eşitliğini esas olarak yerleştirmektir. Bu stratejide günlük ilişkilerin yönetimindeki toplumsal cinsiyet perspektifi ile politik karar alıcıların gerçekleştirmiş olduğu faaliyetlerin entegre edilmesi görevini üstlenen teknik ve politik bir süreçtir (1,7,24-29).

2.1.4. Toplumsal Cinsiyet Roller

Bireyin elde ettiği sosyal statü ya da çeşitli kurumlar içinde bulunduğu konum sebebiyle kendisinden sergilemesi beklenen davranışların tümü roldür. Diğer bir ifade ile rol; bir sosyal pozisyonda bulunan bir bireyin davranış şekillerinin toplamı, belirli bir örgüt ya da grup içinde belirli bir yere sahip olan kişiden diğer bireylerle olan ilişkilerinde beklenmekte olan faaliyet kalıpları ve davranışlardır. Bu tanımlara bakıldığında bir rolün oluşumunda üç temel öğeden bahsedilebilir: çevre beklentileri, kişinin algıları ve davranışlarıdır (30).

Toplumsal cinsiyet rolleri, toplumlarca üretilen ve kişiye bir ödev olarak yüklenen biyolojik cinsiyet farklılıkları temeline dayanan beklentilerin tümüdür (31). Bir başka ifadeyle toplumsal cinsiyet rollerini, erkek veya kadının ne şekilde davranması gerektiği konusunda belirleyici olan kültürel beklentiler olarak da tanımlanabilir. Kadın ve erkeğe yüklenmiş olan toplumsal cinsiyet rolleri çeşitli sosyalleşme bileşkeleriyle öğrenilmekte olan bir süreçtir, zamana göre ve kültürel açıdan değişkenlik gösterebilmektedir (31,32).

Toplumsal cinsiyet rolleri, kadınlık ve erkeklik açısından toplumsal/kültürel olarak sosyal alanlarda ifade edilişidir. Erkeklerden ve kadınlardan beklenmekte olan veya o cinsiyetler için toplumda yaygın olarak görülen tutumlar, davranışlar ve etkinliklerdir. Biyolojik temelde cinsiyetle alakalı roller belirlenmekteyken; erkeksi (maskülen) veya kadınsı (feminen) olarak kabul gören davranışlar kültürel olarak belirlenen toplumsal cinsiyet rolleridir (1,9,10).

Toplumsal cinsiyetin kadınlara ve erkeklere yüklediği sorumluluklar incelendiğinde kadınlara yüklenen en önemli rol analıktır. Bir kadın anne olamadığında toplumsal cinsiyet rolünü yerine getirememiş sayılabilmektedir. Annelik görevi ile ilgili yaşadığı zorluklarla tek başına mücadele etmesi gerektiği, kimseden destek/ yardım istememesi gerektiği gibi algılandığında, hem annenin hem de ailenin sağlıkla ilgili kararlarda, sağlık personelinden destek alma, sağlık hizmetlerini kullanma, doğru koruyucu

önleyici yaklaşımları benimseme gibi önemli olayları kendi başına çözme yükümlülüğü doğmaktadır (33-35).

Erkekler açısından toplumsal cinsiyet rolleri ele alındığında erkeklere yüklenen en önemli rol ailenin geçimini sağlamaktır. Buradan da anlaşılacağı gibi bir erkek ailenin geçimini sağlayamazsa başarısız olmuş sayılabilmektedir. Bu durumu kimseye anlatamaması ve yaşadığı sıkıntıyı tek başına çözme çabası destek ve yardım almayı engelleyebilmektedir. Her iki cinsiyet için toplumsal cinsiyet rollerinin olumsuz etkileri, eğitimi, sağlık davranışlarını ve korunma bilincini etkilemektedir (23).

Bireyin toplumsal statüsünü şu ölçütler belirlemektedir; toplumsal cinsiyet algısı, düzenli gelir getiren bir işte çalışma durumu, kişinin öğrenim durumu ve siyasi alanda eşit katılım gibi. Ülkelerin gelişmişlik düzeyi belirlenmesi için iki endeks kullanılmaktadır. Bu endeksler toplumsal cinsiyet eşitliğini gerçekleştirme performansına göre “Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Güçlendirme Endeksi (GEM) ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Gelişim Endeksi (GDI) kullanılır. GDI ülkenin toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlama ve kadınlara sunulan fırsatların başarısını hesaplamada 3 gösterge kullanmaktadır (36).

- Kadın ve erkeklerde doğuştan beklenen yaşama süresi
- Yetişkin erkek ve kadınlarda okur- yazarlık oranları
- Erkek ve kadınların okullaşma oranları

GEM ise kadınların sunulan imkânlardan faydalanabilme ve alınmakta olan kararlara katılabilme seviyesini ölçmekte ve hesaplanırken 3 temel kıstas kullanılmaktadır.

- Kadın temsilcilerin parlamentodaki bulunma oranları
- Yönetim seviyesindeki (bürokrasi, yargı, iş yönetimi) ve üst karardaki kadın oranı
- Kadınların teknik ve mesleki işlerde çalışma oranı (36).

Toplumsal cinsiyetin önem verdiği konu cinsiyet temsilcileri arasındaki ruhsal, toplumsal ve kültürel farklılıklardır. Cinsiyet ve toplumsal köken bakımından biyolojik nitelikte değildirler. Toplumsal cinsiyet, erkek ve kadınların biyolojik temelli farklı oluşlarına sebep olan fiziksel özelliklere değil, erkeklik ve kadınlığa yönelik toplum tarafınca oluşturulmuş özelliklere göndermede bulunur (36,37).

2.1.5. Toplumsal Cinsiyet Kalıp Yargıları

Bir grupta alakalı inanç, bilgi ve beklentileri içeren bilişsel yapılar kalıp yargılardır. Kalıp yargılar, ırk, yöre, cinsiyet, din, millet ve meslek grupları gibi çeşitliliği yüksek olan gruplardan olan kişileri kategorize ederek esasen farklı farklı özellikler gösterebilecek durumda olmalarına rağmen, hepsi aynı özellikleri göstermekteymiş gibi düşünülmesi eğilimine denir (38-40).

Cinsiyet, güçlü kalıp yargıların bahsedildiği en temel kategorilerdendir. Toplumun, kadınlardan ve erkeklerden birbirinden farklı iki grup olarak sergilemelerini istediği ve beklenti içine girdiği özelliklere toplumsal cinsiyet kalıp yargıları denilmektedir (39,41).

Toplumsal cinsiyet kalıp yargılarının cinsiyet özellikleri ve cinsiyet özellikleri kalıp yargıları olmak üzere iki türü vardır. Kadını erkeğe göre ya da erkeği kadına göre daha çok nitelediğine inanılan özelliklerin birleşimlerine cinsiyet özellikleri kalıpyargıları denilmektedir (39-42).

Toplumsal cinsiyet kalıplarının oluşturulması için bazı süreçlerden geçmesi gerekir. Bu süreçler biyolojik, sosyal ve tarihsel olmak üzere üç farklı süreçtir. Bu süreçler kişinin içinde doğduğu topluma erkek ve kadın olarak özdeşleşmesi ve kendini olduğu kadar sosyal çevresini de anlamlandırma imkânı sağlar. Biyolojik süreç, anatomiye bağlı yapı farklılıklarına ve hormonal dönüşümlerin farklılaşmasına dayanmaktadır. Bu farklılıklardan ötürü kişi bedenini erkek veya kadın olarak tanımlamaktadır. Sosyal süreç, toplumun ölçütlerini belirlemekle yükümlü olduğu kadınsı ve erkeksi davranışları, duygu, düşünce ve değer beklentileri ile alakalıdır. Sosyal çevrenin kadın ve erkek rol beklentileri ile koşullanır, erkek veya kadın olarak sosyalleşiriz (7).

Kültürlerin kadın ve erkeği sorumlu tuttuğu görev, sorumluluklar ve etkinlikler cinsiyet rolleri kalıpyargıları olarak tanımlanmaktadır. Toplumsal cinsiyet kalıp yargılarının kişilerin sosyal yaşantılarına ilişkin yansımaları; aile yaşamı ve evlilik yaşamında, mesleki hayatta, sosyal ve siyasi alanda, eğitim yaşamında ve meslek seçimi gibi sosyal alanlarda belirgin farklılıklar gösterebilmektedir (3).

Toplumun yapıtaşı olan aile kalıp yargıların oluşup gelişmesinde en etkili olan gruptur. Aileyi daha geniş sosyal ortamlar, kitle iletişim araçları, çevre gibi etmenler takip eder. Bu etkenler kalıp yargıların hem uygulanmasında hem de pekiştirilmesinde kişiyle

beraber hareket etmektedirler. Süreçler kişiye öğrenmiş olduğu kalıp yargıları kendiliğinden uygulama imkânı verir. Öğrenilmiş olan bu kalıp yargılar kişilere öğrenilmiş çaresizlik gibi çok düşünme fırsatı bırakmadan otonomi ile uygulamasını sağlarlar (23).

Bu kalıp yargılarda kadınlar ev işleriyle özdeşleştirilirken, erkekler daha fazla akıl ve yetenek gerektirdiğine inanılan ve kazanç oranı daha yüksek olan maddi-manevi işlerle özdeşleştirilmiştir. Hem toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin kalıp yargılar da, hem de toplumsal cinsiyet özelliklerine atfedilen kalıp yargılarda erkeğin daha etkin ve karar mercii, kadınların ise yönlendirilen ve rıza gösteren bir imge algısıyla tasarlandığı ve bu şekilde topluma lanse edildiği belirtilmektedir (23).

2.2. Toplumsal Cinsiyet Rollerini Etkileyen Faktörler

2.2.1. Aile

Kadın ve erkekler arasındaki pek çok davranış farklılığı, kadın ve erkeklerden beklentilerin farklı olduğu sosyalizasyon sürecinden kaynaklanmaktadır. Aile, içinde bulunulan kültürü gerek öğretileriyle gerek de yaşayışlarıyla kişiye aktaran en temel yapı niteliğindedir. Aile, sosyal değer ve normların başladığı ve öğretildiği ilk sosyalizasyon ajanlarından biridir. Ailenin temelini oluşturan anne-baba çocuğun cinsiyet rollerinin oluşup gelişmesinde çevresindeki ilk model olma özelliğine sahiptirler (43-45). Bebeklere cinsiyetlerine uygun rolleri kazanmaları için cinsiyet temelli ilişkilendirilen farklı fiziksel oyuncak, kıyafet v.b. objeler ve uygulamalar ile teşvik edilmektedirler. Kızlar pembe kıyafetler giymeye ve oyuncak bebeklerle oynamaya, erkekler ise arabalarla oynamaya ve mavi renkli kıyafetler giymeye yönlendirilmektedirler (41,42,46,47).

Literatürde annelerin babalara göre toplumsal cinsiyet rolleri açısından daha eşitlikçi bakış açısına sahip oldukları ve babaların çocuklarına karşı davranışlarını bu geleneksel tutumlar doğrultusunda belirledikleri saptanmıştır. Bu geleneksel tutumlar ışığında babaların kız çocuklarına anlayışlı, itaatkâr ve yardımsever olmayı öğretirken, erkek çocuklarına ise özerkliği ve bağımsızlığı, öğretmektedirler. Kız çocukları toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarını geliştirirken annelerini bir rol model olarak almaktadırlar. Anneler geleneksel tutumlarının etkisiyle kız çocuklarının başka kimselerin gereksinimlerine karşı duyarlı davranmasını ve başarılı bir evlilik gerçekleştirmesini arzulamaktadırlar (46,48).

Toplumsal beklentilerinin ve ailenin aldığı eğitim kız ve erkek çocukların toplumsal cinsiyet kimliği kazanmasında önemlidir. Bu şekilde kadınlar ev işleri ile ilgili rolleri ön planda rol olarak kazanırken, erkekler iş ile ilgili rolleri aile rollerinden daha öncelikli olur. Bu sebepten ötürü ebeveynler “geleneksel tutumlar” yerine “eşitlikçi tutumları” özümser ve bu yönde çocuklarına rol model olurlarsa, çocuklarının cinsiyet rolüne ilişkin tutumlarının eşitlikçi tutum çerçevesinde şekillenmesi mümkün olabilir (47,49,50).

2.2.2. Ebeveyn Eğitim ve Çalışma Durumu

Çocukların anne-babalarının öğrenim düzeyi çocukların toplumsal cinsiyet rollerini etkileyen en önemli etmenlerden birisidir. Literatüre göre anne-babaların öğrenim düzeyleri arttıkça çocukların da daha yüksek seviyede eşitlikçi tutumlara sahip olabildikleri ifade edilmektedir. Anne babaların çalışma durumlarına bakıldığında anne-babanın çalışması çocukların eşitlikçi tutuma sahip olmalarında etkili olduğu belirtilmiştir. Anne babaların bilinçli ve eğitilmiş olmaları, çocuklarının karşı cinsle anlamlandırılmış davranışlara ve ilgi alanlarına yönelmelerini daha kolay kabul etmelerini sağlamaktadır (42,46,47,51).

Annenin öğrenim düzeyindeki artış hem kendisinin eşitlikçi yaklaşıma sahip olmasını hem de çocuklarının eşitlikçi tutumlara sahip olmasında etkili olmaktadır. Ayrıyeten annesi aktif bir şekilde çalışan çocuklar; annelerinin babaları gibi bir işte çalışabildiğini, babalarının ise anneleriyle ev işlerini (bulaşık yıkama, temizlik yapma v.b.) eşit şekilde paylaştığını gözlemlemektedirler. Bu gözlemleri de çocukların toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin daha eşitlikçi tutumlara sahip olmalarına sebep olmaktadır (38,46,51).

Aile sosyo-ekonomik düzeyinin yükselmesi ve anne babaların eğitim düzeylerinin yükselmesi, ebeveynlerin anlaşarak evlenmeleri, kadının çalışarak ev ortak gelirine katkısının artışı gibi özelliklere sahip daha modernize yapıdaki ailelerde toplumsal cinsiyet rollerinin daha eşitlikçi düzeyde olduğu gözlenmektedir (52). Manganaro ve Alozie (2011), Afganistan’ın 8 bölgesinde 6593 kişi üzerinde yaptıkları çalışmada, ailenin sosyo-ekonomik durum ile toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarının ilişkili olduğunu; sosyo-ekonomik durumu yüksek olan kişilerin daha eşitlikçi tutma sahip olduğunu belirtmişlerdir (53).

Baykal’ın yapmış olduğu üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin düşüncelerini belirlediği çalışmada, annesinin çalıştığını ifade eden öğrenciler,

annesi çalışmayanlara göre daha yüksek seviyede eşitlikçi rollere sahip oldukları belirlenmiştir. Tu ve Liao (2005) çalışmasında toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarının eğitim düzeyi ile pozitif yönde ilişkili olduğunu belirtmiştir (54,55).

2.2.3.Kardeş ve Arkadaş Grupları

Toplumsal cinsiyet rollerini etkileyen önemli etmenlerden biride kardeş ve arkadaş gruplarıdır. Literatürde küçük kardeşlerin büyük kardeşlerini cinsiyetlerine uygun rol model olarak aldıkları belirtilmektedir. Çocuğun cinsiyetine uygun davranışlar kazanma sürecinde çocuğun hem cinsi olan abi/ablalarının davranışları bu süreci desteklemektedir (41,46).

Çocukların cinsiyetine uygun davranışlar kazanmasında arkadaş grupları rol modellerini destekler niteliktedir. Okul öncesi ve ilkököl dönemlerinde çocuklar arkadaşlarının etkisi altında hareket ederler. Çocukların cinsiyetlerine uygun davranıp davranmadıklarını arkadaşlarının uygun gördükleri davranışlarını ödüllendirmeleri ve uygun olmayan davranışlarını ise eleştirileriyle cezalandırmaları durumu etki etmektedir. Çocuğun cinsiyetine göre arkadaş gruplarında toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları etkilenir. Çocuklar kendi cinsiyetine uygun şekilde kızlarla kızlar, erkeklerle erkekler oyun oynamaktadırlar. Çocuklar oyunları cinsiyet temelli ayırarak kız oyunu ve erkek oyunu olarak iki farklı gruba ayırmaktadırlar. Kardeşlerin ve arkadaş gruplarının çocukların toplumsal cinsiyet rollerini kazanmalarında etki eden önemli etkenlerden birisi olduğu belirtilmiştir (41,42,46,51,56).

2.2.5. Okullar, Öğretmenler ve Ders Kitapları

Toplumsal cinsiyet rollerinin gelişmesinde, çocuklara yönelik yayınların, ders kitaplarının ve öğretmenlerin etkisi büyüktür. Ders kitaplarının, cinsiyet rolleri açısından incelenmesi çok önemlidir. Cumhuriyetin ilk yıllarında daha eşitlikçi bir tavır sergileyen kitaplar 1950’li yıllardan sonra kadını pasif ve ev işleriyle ilgilenen kişiler olarak göstermeye başlamıştır. Milli Eğitim bakanlığında, ‘Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Komisyonu’ eğitim materyallerinin cinsiyetçi açıdan değerlendirilmesi için 2007 yılında kurulmuştur (57,58).

Eğitim, toplumun düşüncelerini, değer yargılarını, yaşamsal pratiklerini v.b. gelecek nesillere aktararak, içinde bulunduğu toplumun kültürünün devamını sağlamaktır. Kız veya erkek öğrencilerin nasıl davranmaları gerektiği, giyinme şekillerinin nasıl olacağı, toplumun öğrencilerden hangi beklentiler içinde olduğu, meslek seçimlerinde kendileri

için hangi mesleğin daha uygun olduğu gibi toplumsal cinsiyet rolleri ilk olarak ailede daha sonra da okullarda eğitimler ile geliştirilmekte ve devamı sağlanmaktadır (57-59).

Okullarda öğretmenler, idareciler, ders müfredatları ve ders kitapları aracılığıyla gelecek nesillere bilgi ve beceriler aktarılırken bir yandan da aynı seviyede toplumsal cinsiyet rolleri de gelecek nesillere aktarılmaktadır. Çocuklara karşı öğretmenlerin tutumları cinsiyete göre farklılık göstermektedir. Literatürde kız çocuklarını bağımlı davranışlar için ödüllendiren öğretmenlerin erkek öğrencilere, kız öğrencilere karşı olan tutumlarından daha şiddetli seviyede yıkıcı ve saldırgan tutumlar göstermekte oldukları belirtilmektedir (58-60).

Öğretmenler eğitim süreci boyunca öğrenciler hakkındaki edindikleri toplumsal cinsiyet kalıp yargılarını varsayımları ile öğrencilere yansıtırlar. Bu durum da erkek öğrencileri zeki ama ders çalışmaya isteksiz kız öğrenciler ise çaba sarf eden fakat yeterli seviyede zekâ kapasitesinin olmadığı, olarak değerlendirilirler (61).

2.2.6. Oyun ve Oyuncaklar

Oyuncak seçimi, anne ve babanın çocukların cinsiyetlerine uygun rollerini kazanmalarında etkilerinin yüksek olduğu yollarından birisidir. Çocukların oyuncak seçiminde toplumun etkisi de göz ardı edilemeyecek derecede büyüktür. Oyuncak seçiminde aileler, toplumun kültürel yapısından etkilenirler. Toplumun belirlediği toplumsal cinsiyet rollerine göre oyuncak seçimi çocuğun cinsiyet kimliği kazanmasında etkilidir (62).

Toplum cinsiyet rolleri ile alakalı olmayan durumlarda dahi kız çocuklarının, hatta erkeklerde bile ilgi alaka uyandıran oyuncakları, cinsiyete temellendirerek kadınsı veya erkeksi olarak sınıflandırabilmektedir. Örneğin elişi faaliyetlerini kızların, blok oyunlarının ise erkeklerin faaliyetleridir şeklinde ifadeler söylenmektedir (63).

Çocuklara oyuncak seçiminde toplumun cinsiyet rollerine ilişkin beklentilerine yönelik değil çocukların öğrenme kapasitesini gelişimine olanak sağlayan ve gelişim düzeyine uygun oyuncakların tercih edilmesi gerekmektedir (64).

2.3. Toplumsal Cinsiyet İle İlgili Kuramlar

Toplumsal cinsiyetin oluşumuna ve cinsiyetler arası farklılıklara açıklık getirilmesine ilişkin çeşitli kuramlar vardır. Toplumsal cinsiyet rolleriyle alakalı farklı disiplinler farklı çerçevelerden değerlendirmektedir. Bu kuramlar aynı davranışın farklı

yönlerinden bahsederken birbirlerini yanlışlamaya odaklanmamışlardır. Bu kuramlar belli konularda çelişir gibi görünseler dahi, genellikle birbirlerini tamamlamaktalar ve dört temel kuram göze çarpmaktadır. Psikanalitik, sosyal öğrenme, bilişsel gelişim ve toplumsal cinsiyet şema kuramı gibi (3).

2.3.1. Psikanalitik Kuram

Psikanalitik yaklaşımın kurucusu olan Freud'un, gelişim kuramları içinde yaygın olarak bilinmekte olan kuramı ise psikoseksüel gelişim kuramıdır. Bu kurama göre bireyler, beş dönemde psikoseksüel gelişimlerini tamamlamaktadırlar: Oral dönem, anal dönem, fallik dönem, latent ve genital dönem. Buna göre toplumsal cinsiyetin kazanılmasıyla alakalı üç dönem bulunmaktadır. Bu dönemler, cinsiyetler arasındaki farklılıkların çocuklar tarafından fark edilemediği dönem, farklılıkları yönelik farkındalıklarının başladığı dönem ve üçüncü ve son dönem olan ödipal dönem olarak belirtilmektedir (5).

İlk dönem (cinsiyetler arasındaki farklılıkların farkında olmadıkları dönem), bu dönem beş dönemin ilk ikisi olan oral ve anal dönemleri kapsamaktadır. Toplumsal cinsiyetleri ilk dönemde erkeksidir ve hem kızların hem de erkek çocuklarının cinsiyeti erkektir. Buna bağlı olarak tüm çocukların anneleri ile karşı cins ilişkisi kurmuşlardır (65).

İkinci dönem (farklılıkları anlamaya başladıkları dönem), bu dönem fallik dönemin ilk kısmını kapsamaktadır. Çocukların erkek ve kadınlar arasındaki farklılıklara karşın farkındalıkları oluşmakta ve 5 yaş civarlarında da cinsiyet kimliklerinin oluştuğu belirtilmektedir. Çocukların cinsiyet farklarını penis oluşturmaktadır. İkinci dönemde erkek çocuklar kız çocukların penise sahip olmadıklarını kavramaktadırlar. Erkek çocuklar cinsel ilgilerini annelerine yönlendirdiklerini fark ederse babalarının kendilerini kastre edeceği düşüncesiyle korkmaktadırlar. Bu dönemde kızların annelerinden öfke ve hayal kırıklığı ile uzaklaşma sebebi kızların penis sahibi olamadıkları gerçeğini fark etmiş olmalarından kaynaklanmaktadır. Babalarıyla kadınsı bir ilişkinin ilk aşamalarını ise kızlar bu dönemde atarlar (65,66).

Kastrasyon anksiyetesinde erkek çocukların, kızların penise sahip olmadığını ve bir gün onların da bu kaybı yaşayacakları korkusunu taşırlar (Kastrasyon anksiyetesi) (42).

Üçüncü dönem (Ödipal dönem) içerisinde, erkek çocuklar babalarıyla anneleri için erkeklik yarışına girerler. Erkek çocuklar ödipal dönemde kastrasyon korkusunun etkisiyle babaları ile özdeşleşirler, baba-oğul çekişmelerinden ve cinsel yönelimlerinden

vazgeçerler. Bu özdeşleşmenin sonucunda sosyal anlamda çok daha geniş bir çevrede erkeksi ve erkek olaraktan kendisine uygun olan yerlerini elde ederler (65,66).

Ödipal dönemde babalarıyla kadınsı bir ilişki içinde olan kız çocukları da, babalarından bir bebek sahibi olmayı istemeye başlamışlardır. Sonuç olarak kız çocuklarının anneleriyle özdeşleşme gibi bir zorunluluğu olmadığı için süperegoları gelişim yönünden erkek çocuklardan geri kalmıştır. Freud'a göre; bu sebepten ötürü kadınlar ahlaki ve cinsel açıdan erkekler kadar üstün olamamışlardır (38,42).

Freud'un kuramı, birçok psikoanalitik kavramın kararlılığı olmadığı gerekçesiyle bilim insanlarınca eleştirilmiştir. Psikanalitik kuram, 'penis kıskançlığı' ve 'kastrasyon(hadım) korkusu' gibi soyut olduğu düşünülen ve test edilemeyen kavramları içermektedir. Bir başka eleştirilen konu ise, daha sonraki dönemlerde yapılan araştırmalarda, çocuğun karşı cinsteki ebeveyne karşı bir arzu hissettiğine ilişkin bir bulguya ulaşılmamasıdır. Bilim insanlarına göre, çocuk kendisindeki anatomik değişiklikleri fark etmektedir ve böylelikle kendisini aynı cinsteki ebeveyni ile özdeşleştirmektedir ancak çocuklar kız ve erkeklerin arasındaki genital farklılıklarla alakalı tam manasıyla bir bilgiye sahip değildirler (67).

2.3.2. Sosyal Öğrenme Kuramı

Psikoanalitik kuramın karşıtı olarak, sosyal öğrenme kuramı, bireylerin toplumsal cinsiyet gelişimlerine etki eden faktörlerden daha çok sosyal ve kültürel etmenlerin üzerinde durmaktadır. Mischel (1966), Walters (1963) ve son olarak Bandura (1977) tarafından ortaya atılan bu kuramda bireyin toplumsal cinsiyetinin oluşumu, birey ve çevresinin kesişimidir. Sosyal öğrenme kuramında, özellikle iki öğrenme biçimi üzerinde durulmaktadır. Bu yöntemler edimsel koşullanma ve model alma ve taklit yöntemleridir. Anne, baba, kardeş ve arkadaş çevresi, okul gibi etmenler bireyin çevresini oluşturmaktadır. Bu yaklaşımda ortaya atılan en önemli bilgi, çocuğun cinsiyetiyle uyuşan ya da uyuşmayan davranışlar sergilemesinin nedeni almış olduğu ödüller, verilen cezalar, geliştiriciler, gözlemlene ve taklit yeteneğidir (68).

Sosyal öğrenme kuramının üstünde durduğu edimsel koşullanma aracılığıyla öğrenme yönteminde; çocuğun kendi cinsiyetine uygun davranışları ödüllendirilirken, ödüllendirilen bu davranış tekrarlanmakta ve davranışa dönüşmektedir. Cezalandırılma ise kişinin cinsiyeti ile uygun olmayan davranışlarda yapılmaktadır. Özellikle öğretmenler ve ebeveynler aynı davranış için kız ve erkek çocuklarına farklı tepki

verirler. Örneğin çekingenlik ve uysallık davranışları kızlarda pekiştirilirken, erkek çocuklarda pekiştirilmez (38,42).

Model alma ve taklit ile öğrenme yöntemi ise bir diğer üstünde durulan yöntemdir; toplumsal cinsiyet rollerinin kazanılması konusunda kadın figürleri ve annelerini kız çocuklar taklit ederek öğrenirken, babalarını ve erkek figürlerini ise erkek çocuklar taklit ederek öğrenmektedir. Sosyal öğrenme kuramcıları, çocukların cinsiyetlerine uygun rolü, davranışlarını dolaylı yollardan başka kişilerin davranışlarını gözlemleyerek ve gözlemledikleri bireylerin davranışlarının hangisinin ödül hangisinin ceza aldığını izleyerek de öğrenebildikleri ileri sürülmüştür. Çocuklar cinsiyet rolü davranışlarını ödül ve ceza sistemi ile öğrenebilir. Sosyal açıdan yapılan geri bildirim, çocuğun gelecekteki davranışlarını şekillendirmektedir (38,42).

Bu kurama göre; cinsiyetlere yönelik rol beklentilerinin açıkça tanımlandığı ve sert bir şekilde uygulanmakta olduğu ve bu durumda bir cinsiyete mensup tüm kişilerin davranışları arasında bir tutarlılık oluşturduğu belirtilmiştir. Bu tutarlı ve uygun davranışların pekiştirilmesiyle de cinsiyet tabanlı bu geleneksel rolleri nesilden nesile aktararak sürdürüldüğü belirlenmiştir (38,42,66,69).

2.3.3. Bilişsel Gelişim Kuramı

Çocuğun pasif alıcı olduğu, çevreyi ve yetişkinleri de çocuğun hal ve hareketlerini şekillendiren güç olarak benimsendiği kuram sosyal öğrenme kuramıdır. Çocuğu edilgen pasif bir alıcı; çevreyi ve en çokta yetişkinleri çocuğun davranışlarını biçimlendiren güç olarak benimsemektedir. Bilişsel yaklaşım ise bu rollerin kazanılmasını bilişsel süreçleri ile bağdaştırmaktadır. Kohlberg ise çocukların ahlaki ve niceliksel yargılarının gelişiminde kavramları öğrendikleri gibi cinsiyete uygun davranışları da öğrendiklerini öne sürmektedir (70).

Cinsiyeti etiketleme (gender labeling) döneminde, 2–3,5 yaş arasını kapsayan bu dönemde çocukların yavaş yavaş kişilerin iki cinsiyetten birine ait olduğu konusunda farkındalıklarının olduğu, fakat öncesinde kız veya erkek olmanın bir isim sahibi olmaktan hiçbir farkı yoktur ve başka kişilerin cinsiyetlerini her zaman doğru olarak bilemeyebilirler. Cinsiyetin kalıcı olduğunu ve değişmezliğini henüz kavrayamamışlardır. Kız çocukları büyüdüklerinde baba olacaklarını ya da erkek çocuklar için anne olabileceklerini söyleyebilirler (3,41).

Cinsiyetin kararlılığı (gender stability) döneminde, 3.5–4.5 yaş arasını kapsayan bu dönemde, çocuklar cinsiyetin değişmez ve sürekli olduğunu anlamaya başlamışlardır. Fakat her şeye rağmen fiziksel niteliklerinden etkilenirler. Objelerin fiziki görünüşleri farklılaşınca cinsiyetlerinin de değişeceğini düşünürler. Örneğin; bir erkek çocuğu saçını uzatınca kız çocuğu olacağını düşünebilir (3,41,71).

Cinsiyetin değişmezliği döneminde ise; çocuklar cinsiyetin fiziksel görünüm ne olursa olsun değişmeyeceğini, değişmezliğini yani sürekliliğini kavramışlardır. Cinsiyetin değişmezliği döneminde çocuklar cinsiyetlerine uygun olan davranışları sergilemektedirler. Cinsiyetlerine uygun sergiledikleri davranışları ise ödül aldıkları için değil, çocuğun cinsiyetiyle tutarlı olduğuna inandıkları için sergiledikleri belirtilmektedir. Bilişsel gelişim kuramı, sosyal öğrenme kuramının tam tersine, çocuğun kendini kız ya da erkek olarak kimliklemesi durumunda çocuğun etkin bir şekilde görev aldığını ileri sürmektedir (3,41,71).

2.3.4. Toplumsal Cinsiyet Şeması Kuramı

Bu kuram Sandra Lipsitz Bem tarafından öne atılmış olan bu kuramdır. Bu kuramı oldukça önemli kılan çocukların cinsiyetle alakalı düşünce ve davranışlarını açıklıyor olması durumudur. Bem' in ileri sürdüğü toplumsal cinsiyet şema kuramında, toplumsal cinsiyet rolleri gelişimi ve işleyişine sosyal öğrenme kuramı ve bilişsel kuram dâhil edilmektedir (23,34,72).

Şema, bireyin algılarını organize eden bilişsel bir yapıdır. Belli bir şema sayesinde bilgiyi işlemeye hazır kişiler, şemaya uygun olan bu bilgiyi ivedilikle kodlayabilmektedirler, şemayla alakalı kategoriler içinde örgütleyebilmektedirler. Bu bakış açısına göre, cinsiyet şeması, sadece bilişsel gelişimin sağlanmasıyla değil, aynı zamanda çocuk cinsiyetle ilgili özel bir şemaya adapte olduktan sonra gelişmektedir (23).

Toplumsal cinsiyet şema kuramını öne sürenler, çocukların 'ben' ve 'diğerleri' kavramlarını geliştirmek için bu şemayı kullandıklarını savunmaktadırlar. Çocuğun cinsiyet şeması, kendi feminen (kadınsı) ve maskülen (erkeksi) yanlarını anlamasında da onlara yol göstermektedir. Örneğin 'bülbül ve nazik' gibi özellikler şemanın kadınsı bölümüne, 'kartal ve atılgan' gibi özelliklerde ise erkeksi bölüme eklenebilir (23,24).

Bem'in (1974) geliştirdiği Bem Cinsiyet Rolü Envanteri'nde bireyler erkeksi ve kadınsı özelliklere sahip olmaları açısından dört gruba ayrılmaktadır:

-Kadınsı özellikleri erkeksi özelliklere göre daha çok taşıyanlar "kadınsı";

-Erkeksi özellikleri kadınsı özelliklere göre daha çok taşıyanlar "erkeksi";

-Her iki cinsiyete ait özellikleri eş zamanlı olacak şekilde eşit ve yüksek oranda taşıyanlar "androjen";

-Her iki grup özelliklerini de düşük seviyede gösterenler ise "belirsiz cinsiyet tipllemeli" şeklinde ifade edilmektedir.

Psikanalitik kuram daha çok biyoloji ve intrapsişik süreçlere önem verirken; sosyoloji altyapılı kuramlar toplumsal cinsiyet oluşumunda daha çok sosyokültürel etkilerin üzerinde durmaktadırlar (23,72).

2.4. Dünyada ve Türkiye' de Toplumsal Cinsiyet Eşitliği

Dünya'da 143 ülke 2014 yılıyla birlikte anayasalarında cinsiyet eşitliğine yer vermişlerdir. Buna rağmen anayasalarında cinsiyet eşitliğine yer vermeyen ülke sayısı ise 52' dir. Dünya genelinde yapılan Uluslararası Parlamenterler Birliği (IPU)' nin 2018 yılı verileri kadın parlamenter sayısının tüm parlamenterlerin sayısının sadece %23,6'sı olduğunu belirtmektedir. 1995 yılında ise kadın parlamenterlerin %11,3 civarında olduğu belirtilmektedir. Ruanda parlamentodaki kadın sayısı yönünden %61 ile IPU'nun 2018 yılı araştırma sonuçlarına göre birinci sıradaki ülke olmuştur. Ruanda'yı ; Bolivya %53 lük oranla ikinci, Küba ise %49 ile üçüncü ve Namibya ise %46 ile dördüncü sırada yer almaktadır. 190 ülke üzerine yapılan bu araştırmanın sonuçları değerlendirildiğinde; %15'lik oranla Türkiye'nin 133.'üncü sırada olduğu rapor edilmiştir (66,73).

Ülkemizde Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM) tarafından yapılan Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması 2014 yılı verilerine göre, ülkemizde yaşamları boyunca en az bir defa fiziksel ve cinsel şiddete uğramış kadın oranı %40'tır (KSGM, 2014). 2017 yılında beyaz yakalı çalışan kadınlar üzerine Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu (UNDP) bir çalışma yapmıştır. Bu çalışmaya göre kadınların fiziksel ve cinsel şiddetin (% 32) yaygın olduğu saptanmıştır. Özel sektörlerde ise bu duruma karşın müdahale olanaklarının olmadığı belirtilmiştir (74).

Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF)'in raporuna göre, 2016 yılında ülkemizde 15 yaş ve üstü erkeklerin %5,6'sı, kadınların ise yüzde 28,2'si 18 yaşını doldurmadan evlenmiştir. Ayrıca sadece 2015 yılı içerisinde 16-17 yaş civarında 31.300 kız çocuğu evlendirilmiştir. 2015 yılı tamamında yaşları 15'ten küçük 240' ı aşkın kız çocuğunun doğum yaptığı kayıtlarda belirtilmiştir. 2015 yılında kız çocuklarının, yaşları 18 den küçük 18 bin kızın doğum yaptığı kayıtlarda belirtilmiştir. Küresel ölçütlerde kalkınmakta olan ülkeler incelendiğinde her üç kız çocuğundan birinin daha 18 yaşını tamamlamadan evlendirildiği saptanmıştır. Adölesan gelinlerin ise 1/9' unun 15 yaşını tamamlamadan evlendirildiği ifade edilmektedir. 2050 yılına kadar çocuk gelinlerin sayısı ile alakalı UNICEF'in yapmış olduğu tahminlerde çocuk gelinler konusunda gerekli önlemler alınmazsa 1,2 milyara ulaşabileceği tahmin edilmektedir (75).

Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği İndeksinde ülkelerin, kadınların parlamentoda temsiliyeti, ergenlerde (adölesan) gebelik hızı, kadınların ortaöğretime devamı, anne ölüm oranları, işgücüne katılım oranları, doğum öncesi (antenatal) bakım oranı, doğum kontrol yöntemlerinin (kontraseptif) kullanım hızı, sağlık çalışanları desteğiyle yapılan doğum, toplam doğurganlık hızı gibi etmenler açısından kompozit bir indeks oluşturulduğu belirtilmiştir. 2016 yılında yapılan bu indekse göre, 188 ülkenin değerlendirmeye alındığı raporda birinci olan ülke Norveç'tir. Bu indekse göre Türkiye ise 71. Sırada ve orta seviyede yer almaktadır (76).

Dünya Ekonomik Forumu 2014 yılında "Küresel Toplumsal Cinsiyet Uçurumu" Raporu'nda 142 ülkeyi incelemiştir. Rapora göre 142 ülke arasında Türkiye 125. sırada yer almaktadır (WEF, 2014). Bu örnekler gözetildiğinde, toplumsal cinsiyet ayrımcılığının daha çok kadınların aleyhinde yapıldığı tüm Dünya'da ve Türkiye'de ciddi bir sorun olarak devam etmekte olduğu saptanmıştır (77).

2.5. Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Hemşirelik

Toplumsal Cinsiyet eşitsizliğinin giderilmesi hedefine ulaşabilmek için sürdürülebilir kalkınma hedefleri adı altında; eğitim, sağlık ve istihdam gibi alanlarda bütün program ve politikaların uygulanması, izlenmesi ve geliştirilip değerlendirilmesinde gerekli olan temel toplumsal cinsiyet analizinin kullanımının sağlanması merkezi seviyeden çok yerel seviyede üretilmesi, toplumsal cinsiyet eşitliğinin Türkiye geneline yayılması açısından önem arz etmektedir. Bu çerçevede, hemşirelik yasasına göre toplumun

sağlığını yükseltmek birinci görevi olan ve vatandaşlara ulaşabilirliği kolay olan hemşirelerinde yeri burada çok önemlidir (14,78).

Kişilerin toplumsal cinsiyet rolü gelişiminde etkili olan birçok model (öğretmenler, arkadaşlar, medya) olsa da bu modellerden daha da önemlisinin anne-babalar olduğu ve çocukların cinsiyet rolü gelişimlerini tamamlarken ebeveynlerinden görmüş oldukları rol modellerini benimsedikleri belirtilmektedir. Bu sebepten ötürü ebeveynlerin bilinçlendirilmesinde özellikle hemşirelere önemli görevler ve sorumluluklar düşmektedir (14).

Hemşirelere, toplumsal cinsiyet merkezli bireysel ve toplumsal eğitimler yapma, kadını evinden çıkarıcı aktiviteler için farklı sektörlerle işbirliği yaparak, danışmanlık, rehberlik, tarzı görevler ve sorumluluklar yüklenmektedir. Bu sayede; kadın sağlığını geliştirerek sağlıklı kadınlardan sağlıklı çocuklar, sağlıklı çocuklardan sağlıklı toplumlar oluşması hedefine katkıda bulunacaklardır (79,80).

3. GEREÇ VE YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Türü

Bu araştırma hemşirelik ve ebelik öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarını incelemek amacıyla kesitsel olarak yapılmıştır.

3.2. Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Zaman

Bu araştırma, 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Gaziantep Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik ve Ebelik Bölümleri öğrencileri ile yapılmıştır.

3.3. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini 2018 – 2019 Eğitim-Öğretim döneminde Gaziantep Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi'nde (SBF) öğrenim gören 1305 hemşirelik ve ebelik bölüm öğrencileri oluşturmaktadır. Çalışmada örnekleme gidilmemiş tüm evrene ulaşılmaya çalışılmıştır. Anket çalışmalarının yapıldığı dönemde okulda bulunan ve çalışmaya katılmayı kabul eden 955 öğrenci ile çalışma tamamlanmıştır.

3.4. Verilerin Toplanması

Bu çalışmanın verileri 2018 – 2019 eğitim öğretim yılının bahar döneminde Gaziantep Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesinde öğrenim görmekte olan hemşirelik ve ebelik öğrencilerine uygulanmış olan ölçek ve form aracılığıyla sağlanmıştır. Sınıflarda uygulanan çalışmada, öğrencilerin katılımları konusunda gönüllülük esası dikkate alınmıştır. Çalışmaya başlanmadan önce, çalışmanın öneminin kavranması amacıyla çalışmanın amacı ve ölçekler hakkında öğrencilere bilgi verilmiştir. Ölçeklerin uygulanma süresi ortalama 15 dakika sürmüştür.

3.5. Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada veri toplama formu olarak iki form kullanılmıştır. Bunlar, Tanıtıcı Özellikler Formu ve Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği (TCRTÖ) formudur.

3.5.1. Tanıtıcı Özellikler Formu

Evrenden elde edilen örneklemini tanımlayabilmek amaçlı öğrencilerin cinsiyet, yaş, medeni durum, sınıf, evlenme şekli, kardeş sayısı, anne ve baba meslekleri, anne ve baba eğitim durumu, anne baba evlenme şekli, doğum yeri, meslek tercihinde etkili olan kişi, toplumsal cinsiyet eşitliği dersini alma ve isteme durumunu tespit etmek amacıyla hazırlanan 15 sorudan oluşan Tanıtıcı Özellikler Formu adıyla uygulanmıştır (EK-1).

3.5.2. Toplumsal Cinsiyet Rollerı Tutum Ölçeği (TCRTÖ)

Zeyneloğlu(2008) tarafından geliştirilen “Toplumsal Cinsiyet Rollerı Tutum Ölçeği” tutum cümleleri beş alt boyut ve toplam 38 maddeden oluşmaktadır. Araştırmada kullanılan TCRTÖ’ ye verilen yanıtlar her bir maddeye verilen toplam puanlar üzerinden değerlendirilmiştir. Ölçekte yer alan maddeler ‘Kesinlikle Katılmıyorum’, ‘Katılmıyorum’, ‘Kararsızım’, ‘Katılıyorum’ ve ‘Tamamen Katılıyorum’ seçenekleri olan 5’li likert tipi bir ölçek ile değerlendirilmiştir. Öğrencilerin ölçekten alabilecekleri maksimum puan 190, minimum puan ise 38’dir. Ölçekten alınan en yüksek değer öğrencinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi tutuma sahip olduğunu, en düşük değer ise öğrencinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin geleneksel tutuma sahip olduğunu göstermektedir. Ölçekte toplumsal cinsiyet rolleri; eşitlikçi cinsiyet rolü: kadınların ve erkeklerin günlük yaşamdaki rolleri ve sorumlulukları eşit olarak paylaşmalarıdır (4, 8, 12, 13, 18, 20, 22, 27 no’ lu maddeler), kadın cinsiyet rolü: toplum tarafından kadına yüklenen roller ve sorumluluklardır (1, 5, 16, 19, 21, 29, 31, 37 no’ lu maddeler), evlilikte cinsiyet rolü: toplum tarafından kadın ve erkeğe evlilik yaşamında yüklenen roller ve sorumluluklardır (2, 6, 9, 10, 14, 15, 26, 36, no’ lu maddeler), geleneksel cinsiyet rolü: toplum tarafından kadın ve erkeğe günlük yaşamda yüklenen roller ve sorumluluklardır (3, 7, 11, 17, 23, 24, 25, 32 no’ lu maddeler), erkek cinsiyet rolü: toplum tarafından erkeğe yüklenen roller ve sorumluluklardır (28, 30, 33, 34,35,38 no’ lu maddeler) olmak üzere beş boyutta incelenmektedir. Buna göre eşitlikçi cinsiyet rolü, kadın cinsiyet rolü, evlilikte cinsiyet rolü, geleneksel cinsiyet rolü boyutlarının alabileceği maksimum puan 40, minimum puan ise 8’dir. Erkek cinsiyet rolü boyutunun alabileceği maksimum puan 30, minimum puan ise 6’dır. Zeyneloğlu’nun çalışmasında Cronbach’s alfa değerı 0,92 bulunmuştur. Bu çalışmada ise güvenilirlik kat sayısı Cronbach’s alfa 0,919 olarak bulunmuştur (Ek-2).

3.6. Verilerin Analizi

Araştırma sonucunda elde edilen veriler SPSS 20.0 programında değerlendirilmiştir. Verilerin istatıksel çözümlemesinde frekans testi, parametrik dağılımlarında ikili gruplarda bağımsız örneklem t-testi, üç ve daha fazla grup karşılaştırmalarında parametrik dağılımlarda ANOVA testi, parametrik olmayan gruplarda Kruskal Wallis testi, ölçeğin toplam puan ortalamaları ile alt boyut ortalamaları arasında ise korelasyon analizi yapılmıştır.

3.7. Etik İlkeler

TCRTÖ ölçeğini geliştirmiş olan Zeyneloğlu'ndan ölçeğin bu çalışmada kullanılabilmesi için gerekli izin yazılı olarak alınmıştır (EK-3). Gaziantep Üniversitesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'na müracaat edilmek suretiyle araştırmanın uygulanabilmesi için gerekli olan etik kurul izni (2018/285) alındı (EK-4). Bu araştırmayla elde edilen bilgilerin gizli tutulacağı ifade edilerek gizlilik ve gizliliğin korunması ilkeleri çalışmaya gönüllü olarak dâhil olmak isteyenlerin araştırma kapsamına alınması ile genel olarak yarar sağlama/zarar vermeme ve özerkliğe saygı etik ilkeleri yerine getirildi.

3.8. Araştırmanın Sınırlılıkları

Veri toplama araçlarının doldurulması esnasında çalışmaya katılmayı kabul etmeyen, anketin doldurulması sırasında uyulması gereken kuralların dışına çıkan, anketi doldurmak istediğı halde gereksiz karalamalar yapıp bazı soruları boş bırakan, okula kayıt yaptırtmasına rağmen devamlı olmayan öğrenciler araştırmanın sınırlılıkları olarak kabul edilmiştir.

4.BULGULAR

Hemşirelik ve Ebelik öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine ilişkin tutumlarının incelenmesi amacıyla yapılan bu çalışmadan elde edilen bulgular dört başlık altında sunulmuştur:

- 1) Öğrencilerin Tanıtıcı Özelliklerine İlişkin Bulgular
- 2) Öğrencilerin Tanıtıcı Özellikleri ile Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Tutum Ölçeği (TCRTÖ) Toplam ve Alt Boyut Puanlarına İlişkin Bulgular
- 3) Öğrencilerin TCRTÖ ve Alt Boyutlarından Aldıkları Puanlarına İlişkin Bulgular
- 4) Öğrencilerin TCRTÖ'den Aldıkları Puan Ortalamaları ile TCRTÖ alt boyutları Arasındaki İlişkiye Dair Bulgular

4.1. Öğrencilerin Tanıtıcı Özelliklerine İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin %81.6 gibi önemli bir kısmını kız öğrenciler oluşturmakta ve % 76.6' sını hemşirelik, % 23.4' ü ebelik bölümünde lisans eğitimlerine devam etmektedir. Öğrencilerin % 96.9' unun bekâr, evli olan öğrencilerin ise %63.4'ü tanışıp anlaşarak evlendiği, %25.7' sinin 2. Sınıf, %80.2'sinin 19-22 yaş aralığında, %50.9'unun ilde doğduğu, %20.6'sının 3 kardeş sahibi, %92.5'inin annesinin ev hanımı, %32.6'sının babasının serbest meslek sahibi, %49.3'ünün annesinin ve %52.7'sinin ise babasının ilköğretim mezunu, %40.8' inin anne-babasının görücü usulü ile evlendiği belirlenmiştir. Öğrencilerin mesleklerini %49.8' inin kendi isteğiyle tercih ettiklerini, %72.5' i toplumsal cinsiyet eşitliği dersi/konusunu almadığını belirtirken; %76.6' sını toplumsal cinsiyet eşitliği dersini almak istediğini belirtmiştir (Tablo 1).

Tablo 1. Öğrencilerin Tanıtıcı Özellikleri

TANITICI ÖZELLİKLER		n	%
Cinsiyet	Kız	779	81.6
	Erkek	176	18.4
Bölüm	Hemşirelik	732	76.6
	Ebelik	223	23.4
Medeni Durum	Evli	30	3.1
	Bekâr	925	96.9
Evlenme Şekli	Görücü usulü	7	23.3
	Görücü usulü+ Anlaşarak	4	13.3
	Anlaşarak	19	63.4
Sınıf	1	241	25.2
	2	245	25.7
	3	237	24.8
	4	232	24.3
Yaş	18 Yaş	71	7.4
	19-22 yaş arası	766	80.2
	22 yaş ve üzeri	118	12.4
Doğum Yeri	İl	486	50.9
	İlçe	354	37.1
	Köy / Kasaba	115	12.0
Kardeş Sayısı	0-1	100	10.5
	2	193	20.2
	3	197	20.6
	4	167	17.5
	5	103	10.8
	6 ve Üzeri	195	20.4
Anne Meslek	Ev Hanımı	883	92.5
	Memur	19	2.0
	İşçi	18	1.9
	Emekli	9	0.9
	Serbest Meslek	16	1.7
	Diğer	10	1.0
Baba Meslek	İşsiz	54	5.7
	Memur	113	11.8
	İşçi	185	19.4
	Emekli	207	21.7
	Serbest Meslek	311	32.6
	Diğer	85	8.9
Anne Öğrenim	Okur-Yazar Değil	226	23.7
	Okur- Yazar	130	13.6
	İlkokul Mezunu	471	49.3
	Lise Mezunu	106	11.1
	Üniversite Mezunu	22	2.3
Baba Öğrenim	Okur-Yazar/ Değil	103	10.8
	İlkokul Mezunu	503	52.7
	Lise Mezunu	224	23.5
	Üniversite Mezunu	125	13.1
Anne Baba Evlenme Şekli	Görücü usulü	436	45.6
	Görücü usulü+ Anlaşarak	353	37.0
	Anlaşarak	147	15.4
	Bilmiyor	19	2.0
Meslek Seçiminde Etkili Olan Kişi	Kendi tercihi	476	49.8
	Akrabalar	53	5.5
	Anne	106	11.1
	Öğretmenler	25	2.6
	Baba	111	11.6
	Arkadaş / Komşu	10	1.0
	Kardeş	75	7.9
	Diğer	99	10.4
Ders/konu alma	Aldı	263	27.5
	Almadı	692	72.5
Ders almayı isteme	İstiyor	732	76.6
	İstemiyor	223	23.4

4.2. Öğrencilerin TCRTÖ ve Alt Boyutlarından Aldıkları Puanlarına İlişkin Bulgular

Tablo 2 incelendiğinde; araştırmada öğrencilerin TCRTÖ toplam puan ortalaması 150.25 ± 21.57 , TCRTÖ'den aldıkları minimum puanın 49, maksimum puanın ise, 190 olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin eşitlikçi cinsiyet rolü alt boyutunun ortalamasının 34.96 ± 5.41 olduğu ve bu alt boyuttan maksimum 40, minimum 8 puan aldıkları belirlenmiştir. Kadın cinsiyet rolü boyutuna ilişkin ortalama, maksimum ve minimum puanları incelendiğinde; öğrencilerin kadın cinsiyet rolü alt boyutunun ortalaması 27.14 ± 5.91 olduğu ve bu alt boyuttan maksimum puanının 40 ve minimum puanının 8 olduğu belirlenmiştir. Evlilikte cinsiyet rolü alt boyutunun ortalaması 35.51 ± 4.70 olarak bulunduğu ve bu alt boyuttan maksimum 40, minimum 8 puan aldıkları belirlenmiştir. Öğrencilerin geleneksel cinsiyet rolü boyutuna ilişkin ortalama, maksimum ve minimum puanları incelendiğinde; öğrencilerin geleneksel cinsiyet rolü alt boyutunun ortalaması 28.39 ± 6.03 , maksimum puanın 40 ve minimum puanın ise 8 olduğu saptanmıştır. Erkek cinsiyet rolü alt boyutunun ortalaması 24.22 ± 4.45 olduğu ve bu alt boyuttan maksimum 30, minimum 6 puan aldıkları belirlenmiştir (Tablo 2).

Tablo 2. Öğrencilerin TCRTÖ ve Alt Boyutlarından Aldıkları Puanların Dağılımı

Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği (TCRTÖ) Alt Boyutları ve toplam Puanları	Alınabilecek En düşük- yüksek puan dağılımı	Alınan En düşük- yüksek puan dağılımı	X $\pm$ SS
Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	8 - 40	8 - 40	34.96 ± 5.41
Kadın Cinsiyet Rolü	8 - 40	8 - 40	27.14 ± 5.91
Evlilikte Cinsiyet Rolü	8 - 40	8 - 40	35.51 ± 4.70
Geleneksel Cinsiyet Rolü	8 - 40	8 - 40	28.39 ± 6.03
Erkek Cinsiyet Rolü	6 - 30	6 - 30	24.22 ± 4.45
Toplam	38 - 190	49 - 190	150.25 ± 21.57

4.3. Öğrencilerin Tanıtıcı Özelliklerine Göre Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği (TCRTÖ) Toplam ve Alt Boyut Puanlarına İlişkin Bulgular

Öğrencilerin tanıtıcı özellikleri ile toplumsal cinsiyet rollerini tutum ölçeği alt boyutları ve toplam puan ortalamaları karşılaştırıldığında;

Eşitlikçi cinsiyet rolü alt boyutu puan ortalaması; kızlarda (36.0 ± 4.8), ebeler öğrencilerinde (36.0 ± 4.3), 18 yaşındaki öğrencilerde (36.2 ± 4.0), Anlaşarak evlenenlerde (34.3 ± 8.2), kardeşi olmayanlarda (38.6 ± 1.9), annesi (35.8 ± 4.9) ve babası ilköğretim mezunu olanlarda (35.4 ± 5.2), görücü usulü anlaşarak (35.3 ± 5.2), toplumsal cinsiyet eşitliği dersi/konusunu isteyenlerde (35.4 ± 5.1) diğerlerinden istatistiksel olarak anlamlı şekilde daha yüksek bulunmuştur ($p < 0.05$) (Tablo 3).

Kadın cinsiyet rolü alt boyutu puan ortalaması; kızlarda (28.1 ± 5.6), 19 ve 22 yaş arasında olan öğrencilerde (27.3 ± 5.8), anlaşıarak evlenenlerde (27.6 ± 7.0), kardeşi olmayanlarda (30.2 ± 8.2), annesi ilkokul (27.9 ± 5.8) babası üniversite mezunu (34.3 ± 6.3) olanlarda, anne-babası anlaşıarak evlenenlerde (28.6 ± 5.8), toplumsal cinsiyet dersi/konusunu isteyenlerde (27.9 ± 5.7), meslek tercihinde annesi etkili olanlarda (28.6 ± 6.1) diğerlerinden istatistiksel olarak anlamlı şekilde daha yüksek bulunmuştur ($p < 0.05$) (Tablo 3).

Evlilikte cinsiyet rolü alt boyutu puan ortalaması; kızlarda (36.6 ± 3.8), ebelik öğrencilerinde (36.4 ± 3.6), bekârlarda (35.6 ± 4.5), 18 yaşındaki öğrencilerde (36.0 ± 3.9), annesi (36.2 ± 4.3) ve babası ilkokul mezunu olanlarda (35.8 ± 4.5), babası emekli olanlarda (36.2 ± 3.8), anne-babası görücü usulü anlaşıarak evlenmiş (35.7 ± 4.6) olanlarda, toplumsal cinsiyet eşitliği ders/konusunu almamış olanlarda (35.8 ± 4.3), toplumsal cinsiyet eşitliği ders/konusunu isteyenlerde (35.9 ± 4.5) diğerlerinden istatistiksel açıdan anlamlı şekilde daha yüksek bulunmuştur ($p < 0.05$) (Tablo 3).

Geleneksel cinsiyet rolü alt boyutu puan ortalaması; kızlarda (29.5 ± 5.6), ebelik öğrencilerinde (29.4 ± 5.2), 18 yaşındaki öğrencilerde (29.2 ± 6.0), doğum yeri il (28.7 ± 6.3) olanlarda, anlaşıarak evlenenlerde (28.7 ± 7.3), kardeşi olmayanlarda (31.0 ± 6.7), annesi (29.0 ± 6.0) ve babası lise mezunu (28.7 ± 6.2) olanlarda, annesi işçi (30.9 ± 5.9) olanlarda, anne-babası anlaşıarak (29.3 ± 6.0) evlenenlerde, toplumsal cinsiyet eşitliği ders/konusunu isteyenlerde (29.1 ± 5.8) diğerlerinden istatistiksel olarak anlamlı şekilde daha yüksek bulunmuştur ($p < 0.05$) (Tablo 3).

Erkek cinsiyet rolü alt boyut puan ortalaması; kızlarda (24.9 ± 4.0), ebelik öğrencilerinde (24.9 ± 3.6), bekârlarda (24.2 ± 4.3), 18 yaşındaki öğrencilerde (25.2 ± 4.2), anlaşıarak evlenenlerde (24.3 ± 4.9), bir kardeşi (24.9 ± 3.9) olanlarda, annesi (24.8 ± 4.3) ve babası ilkokul mezunu olanlarda (24.5 ± 4.3), babası işçi (24.9 ± 4.0) olanlarda, anne-babası anlaşıarak evlenenlerde (24.8 ± 4.6), toplumsal cinsiyet ders/konusunu almamış (24.4 ± 4.3) olanlarda, toplumsal cinsiyet ders/konusunu isteyenlerde (24.5 ± 4.3) diğerlerinden istatistiksel açıdan anlamlı şekilde daha yüksek bulunmuştur ($p < 0.05$) (Tablo 3).

Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği toplam puan ortalaması; kızlarda (155.3 ± 18.8), ebelik öğrencilerinde (154.7 ± 17.4), 18 yaşındaki öğrencilerde (154.0 ± 20.3), anlaşıarak evlenenlerde (149.0 ± 28.5), kardeşi olmayan öğrencilerde

(160.4±30.5), annesi (154.0±20.7) ve babası ilkokul mezunu olanlarda (151.7±21.1), annesi işçi (159.6±23.1) babası emekli (153.3±20.2) olanlarda, anne babası anlaşarak evlenenlerde (153.2±22.6), toplumsal cinsiyet ders/konusunu almamış (151.3±20.9) olanlarda, toplumsal cinsiyet eşitliği ders/konusunu isteyenlerde (152.9±20.7), meslek tercihinde annesi etkili (154.6±21.9) olanlarda diğerlerinden istatistiksel açıdan anlamlı şekilde daha yüksek bulunmuştur ($p<0.05$) (Tablo 3).

Tablo 3. Öğrencilerin Tanıtıcı Özelliklerine Göre Toplumsal Cinsiyet Rollerine Tutum Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Karşılaştırılması.

Tanıtıcı Özellikler		Toplumsal Cinsiyet Rollerine Tutum Ölçeği Alt Boyut ve Toplam Puanları					
		Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	Kadın Cinsiyet Rolü	Evlilikte Cinsiyet Rolü	Geleneksel Cinsiyet Rolü	Erkek Cinsiyet Rolü	Toplam Puan ortalaması
Cinsiyet	Kız	36.0±4.8	28.1±5.6	36.6±3.8	29.5±5.6	24.9±4.0	155.3±18.8
	Erkek	30.2±5.4	22.7±4.7	30.6±5.1	23.2±4.7	20.7±4.6	127.6±18.0
İstatistiksel Analiz		t=12.9 p<0.001	t=19.0 p<0.001	t=14.4 p<0.001	t=15.3 p<0.001	t=11.1 p<0.001	t=17.6 p<0.001
Bölüm	Hemşirelik	34.6±5.6	26.9±5.9	35.2±4.9	28.0±6.2	23.9±4.6	148.8±22.5
	Ebelik	36.0±4.3	27.9±5.7	36.4±3.6	29.4±5.2	24.9±3.6	154.7±17.4
İstatistiksel Analiz		t=3.7 p<0.001	t=2.2 p=0.24	t=3.9 p<0.001	t=3.1 p<0.001	t=3.2 p<0.05	t=4.1 p<0.001
Medeni Durum	Evli	33.2±7.6	25.8±7.0	32.1±7.0	26.6±7.5	22.2±5.5	140.1±28.7
	Bekar	35.0±5.3	27.1±5.8	35.6±4.5	28.4±4.3	24.2±4.3	150.5±21.2
İstatistiksel Analiz		t=1.2 p=0.21	t=1.2 p=0.22	t=2.6 p<0.05	t=1.2 p=0.21	t=2.4 p<0.05	t=1.9 p=0.58
Sınıf	1. Sınıf	35.3±5.0	26.5±5.8	35.2±4.3	28.2±5.6	24.7±4.0	150.0±19.6
	2. Sınıf	34.7±6.1	27.3±5.8	35.4±5.3	28.7±6.2	24.2±4.6	150.5±23.6
	3.Sınıf	34.9±5.0	27.4±5.4	35.5±4.4	27.7±5.8	23.8±4.6	149.5±20.5
	4.Sınıf	34.8±5.2	27.3±6.4	35.8±4.4	28.8±6.3	24.0±4.4	150.8±22.2
İstatistiksel Analiz		KW=2.1 p=0.54	KW=3.7 p=0.28	f=1.3 p=0.27	f=0.5 p=0.6	f=1.6 p=0.18	f=0.1 p=0.93
Yaş	18 yaş	36.2±4.0	27.1±6.2	36.0±3.9	29.2±6.0	25.2±4.2	154.0±20.3
	19 - 22 yaş arası	35.2±5.1	27.3±5.8	35.7±4.4	28.5±6.0	24.3±4.3	151.2±20.9
	22 yaş ve üzeri	32.6±6.8	25.7±6.1	33.3±5.8	26.9±5.9	22.9±4.7	141.5±24.1
İstatistiksel Analiz		KW=18.4 p<0.001	f=3.9 p<0.05	KW=21.2 p<0.001	f=4.3 p<0.05	f=7.3 p<0.001	KW=19.9 p<0.001
Doğum Yeri	İl	35.2±5.5	27.6±6.1	35.6±5.0	28.7±6.3	24.3±4.7	151.7±23.2
	İlçe	34.8±5.1	26.7±5.2	35.3±4.4	28.0±5.4	24.0±4.1	149.0±19.1
	Kasaba / Köy	34.2±5.4	26.1±6.6	35.5±4.1	27.8±6.1	24.0±4.0	150.2±21.5
İstatistiksel Analiz		f=1.5 p=0.20	KW=9.0 p=0.11	f=0.3 p=0.7	KW=10.4 p<0.001	f=0.7 p=0.47	KW=5.5 p=0.06
Evlenme Şekli	Görücü usulü	33.8±5.9	23.2±5.8	29.4±8.2	23.5±6.9	19.1±5.9	129.2±27.1
	Görücü usulü+ Anlaşarak	27.0±4.3	19.5±1.9	29.7±5.2	20.7±4.5	18.7±3.7	115.7±4.6
	Anlaşarak	34.3±8.2	27.6±7.0	33.8±6.9	28.7±7.3	24.3±4.9	149.0±28.5
İstatistiksel Analiz		f=3.1 p<0.05	f=3.3 p<0.05	KW=3.6 p=0.16	f=3.7 p<0.001	f=5.1 p<0.001	f=5.7 p<0.001
Kardeş Sayısı	0	38.6±1.9	30.2±8.2	36.0±6.8	31.0± 6.7	24.6±8.4	160.4±30.5
	1	36.0±5.0	28.5±5.6	36.4±4.2	30.6± 5.0	24.9±3.9	156.6±19.1
	2	36.0±5.1	28.4±5.6	35.8±4.8	29.1± 6.1	24.8±4.7	154.4±21.9
	3	35.2±5.6	27.3±5.9	35.5±4.6	28.5± 5.8	24.2±4.1	150.9±21.3
	4	34.4±5.8	26.9±6.2	35.3±5.4	28.2± 6.6	24.2±4.8	149.2±24.2
	5	34.2±5.3	27.0±5.1	35.4±4.4	28.0±5.2	23.7±4.2	148.5±18.8
	6 ve Üzeri	33.8±4.9	25.0±5.6	34.8±4.1	26.6±5.9	23.4±4.3	143.8±19.5
İstatistiksel Analiz		f=4.4 p:0.00	f=7.1 p:0.000	f=1.4 p=0.18	KW=37.7 p:0.000	f=2.1 p:0.04	f=6.0 p:0.000
Anne Öğrenim Durumu	Okur–yazar değil	34.1±5.2	25.2±5.6	34.8±4.4	26.6±5.9	23.3±4.2	144.2±20.4
	Okur–yazar	33.7±5.7	27.1±5.6	34.7±5.2	28.4±5.6	23.7±4.6	147.7±21.9
	İlkokul	35.8±4.9	27.9±5.8	36.2±4.3	29.0±6.0	24.8±4.3	154.0±20.7
	Lise	34.3±6.6	27.5±6.0	35.0±5.5	29.0±6.0	23.9±4.7	149.9±23.6
	Üniversite	34.0±4.6	27.4 ±5.5	33.5±5.2	28.5±6.3	23.3±5.1	146.8±22.0
İstatistiksel Analiz		KW=33.8 p<0.001	f=8.8 p<0.001	KW=28.4 p<0.001	f=6.6 p<0.001	f=5.6 p<0.001	f=8.9 p<0.001

Baba Öğrenim Durumu	Okur – yazar/değil	33.1±5.4	24.8±5.5	33.8±5.2	26.2±6.0	22.5±4.7	140.6±22.1
	İlkokul	35.4±5.2	27.2±5.9	35.8±4.5	28.6±5.8	24.5±4.3	151.7±21.1
	Lise	35.1±4.9	27.5±5.8	35.7±4.0	28.7±6.2	24.4±4.2	151.6±20.2
	Üniversite	34.3±6.3	34.3±6.3	34.9±5.5	28.4±6.0	23.8±4.7	149.7±23.1
İstatistiksel Analiz		KW:20.7 p<0.001	f=6.4 p<0.001	KW:18.2 p<0.001	f=5.0 p<0.001	f=6.4 p<0.001	f=8.1 p<0.001
Anne Meslek	Ev Hanımı	34.9±5.3	27.0±5.9	35.5±4.6	28.3±6.0	24.2±4.3	150.1±21.2
	Memur	33.0±7.8	25.3±3.1	32.7±7.6	26.2±5.3	21.5±6.8	138.8±26.7
	İşçi	36.7±4.7	30.6±5.6	35.8±4.9	30.9±5.9	25.5±5.0	159.6±23.1
	Emekli	32.2±6.6	29.1±5.5	33.2±6.4	29.0±6.6	23.7±5.4	147.3±29.3
	Serbest	36.9±3.8	28.6±6.6	36.3±4.1	28.9±7.9	24.6±4.4	155.5±23.8
	Diğer	34.8±4.9	27.4±5.9	35.0±4.1	33.1±3.9	24.4±4.2	154.7±18.6
İstatistiksel Analiz		f=1.7 p=0.11	f=2.2 p=0.07	KW=6.1 p=0.29	f=2.4 p<0.05	KW=5.2 p0.38	f=2.0 p=0.06
Baba Meslek	İşsiz	34.7±7.3	25.5±6.3	33.4±6.8	26.9±7.1	23.0±5.6	143.1±28.2
	Memur	34.9±5.7	27.3±5.5	35.6±5.1	28.4±6.2	23.9±4.9	150.4±22.6
	İşçi	35.1±5.3	27.4±6.2	35.7±4.3	28.8±5.8	24.9±4.0	152.1±20.7
	Emekli	35.7±4.5	27.7±5.6	36.2±3.8	29.0±5.8	24.5±4.4	153.3±20.2
	Serbest	34.6±5.5	27.0±5.8	35.4±4.5	28.1±5.9	23.9±4.2	149.2±20.6
	Diğer	34.4±4.9	26.2±6.0	34.6±5.2	27.6±6.0	23.9±4.2	146.8±22.2
İstatistiksel Analiz		f=1.4 p=0.22	f=1.7 p=0.12	KW=13.0 p<0.05	f=1.7 p=0.12	f=2.3 p<0.05	f=2.8 p<0.001
Anne Baba Evlenme Şekli	Görücü usulü	34.9±5.2	26.2±5.8	35.5±4.4	27.8±5.9	23.9±4.3	148.5±20.8
	Görücü usulü+ Anlaşarak	35.3±5.2	27.7±5.9	35.7±4.6	28.7±6.1	24.3±4.4	152.0±21.7
	Anlaşarak	35.1±5.8	28.6±5.8	35.3±5.1	29.3±6.0	24.8±4.6	153.2±22.6
	Bilmiyorum	28.4±6.9	24.4±3.8	31.9±5.0	26.4±4.3	22.2±4.6	133.5±16.2
İstatistiksel Analiz		f=9.9 p<0.001	f=9.3 p<0.001	f=4.0 p<0.001	f=3.3 p<0.001	f=2.7 p<0.05	f=6.5 p<0.001
TCE* Dersi Alma	Aldı	34.2±5.7	26.9±5.4	34.7±5.5	27.8±6.2	23.5±4.7	147.3±22.8
	Almadı	35.2±5.2	27.2±6.0	35.8±4.3	28.6±5.9	24.4±4.3	151.3±20.9
İstatistiksel Analiz		t=2.4 p=0.14	t=0.67 p=0.49	t=2.95 p<0.05	t=1.8 p=0.06	t=2.7 p<0.001	t=2.5 p<0.05
TCE* Dersi İsteme	İstiyor	35.4±5.1	27.9±5.7	35.9±4.5	29.1±5.8	24.5±4.3	152.9±20.7
	İstemiyor	33.4±5.8	24.5±5.8	34.1±5.0	26.0±6.0	23.2±4.5	141.4±21.8
İstatistiksel Analiz		t=4.5 p<0.001	t=7.7 p<0.001	t=4.6 p<0.001	t=6.6 p<0.001	t=3.8 p<0.001	t=7.1 p<0.001
Meslek Tercihin de Etkili Olan Kişi	Kendisi	34.9±5.7	27.3±5.6	35.5±4.8	28.4±5.9	24.2±4.4	150.5±21.8
	Akrabalar	33.8±5.3	25.9±6.2	33.8±5.1	27.3±6.4	23.0±4.0	144.0±22.0
	Annem	35.6±5.2	28.6±6.1	35.9±4.3	29.4±6.1	24.9±4.3	154.6±21.9
	Öğretmenler	35.1±4.2	27.2±6.4	35.9±4.3	28.5±5.3	23.8±4.5	150.6±21.1
	Babam	35.4±4.6	27.4±5.4	35.8±4.4	28.9±5.7	24.6±4.2	152.4±19.8
	Çevre	34.8±5.5	25.5±7.8	35.2±4.8	27.9±7.3	21.9±5.8	145.3±26.1
	Kardeş	35.2±4.3	26.3±5.9	35.6±3.6	27.9±6.0	24.0±4.3	149.3±19.0
	Diğer	34.0±5.6	25.4±6.2	35.1±4.8	27.3±6.2	24.1±4.5	146.1±22.2
İstatistiksel Analiz		f=1.1 p=0.3	f=2.9 p<0.001	f=1.3 p=0.24	f=1.2 p=0.25	f=1.5 p=0.14	f=2.0 p<0.05

* TCE= Toplumsal Cinsiyet Eşitliği

4.4. Öğrencilerin TCRTÖ'den Aldıkları Puan Ortalamaları ile TCRTÖ Alt Boyutları Arasındaki İlişkilerin Karşılaştırılması

Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği alt boyutları ve ölçek toplam puan ortalamalarının korelasyon bulguları Tablo 4' te sunulmuştur.

Buna göre TCRTÖ eşitlikçi cinsiyet rolü alt boyutu ile TCRTÖ alt boyutlarından kadın cinsiyet rolü, evlilikte cinsiyet rolü, geleneksel cinsiyet rolü, erkek cinsiyet rolü ve toplam puan ortalamaları arasında pozitif yönde ve sırasıyla $r=0.467$ $r=0.692$ $r=0.455$ $r=0.536$ $r=0.768$ düzeylerinde ve istatistiksel açıdan anlamlı ilişki tespit edildi ($p<0.001$) (Tablo 4).

Tablo incelendiğinde TCRTÖ kadın cinsiyet rolü alt boyutu ile TCRTÖ alt boyutlarından eşitlikçi cinsiyet rolü, evlilikte cinsiyet rolü, geleneksel cinsiyet rolü, erkek cinsiyet rolü ve toplam puan ortalamaları arasında pozitif yönde ve sırasıyla $r=0.467$ $r=0.524$ $r=0.725$ $r=0.528$ $r=0.817$ düzeylerinde ve istatistiksel açıdan anlamlı ilişki tespit edildi ($p<0.001$) (Tablo 4).

Yapılan araştırmada TCRTÖ evlilikte cinsiyet rolü alt boyutu ile TCRTÖ alt boyutlarından eşitlikçi cinsiyet rolü, kadın cinsiyet rolü, geleneksel cinsiyet rolü, erkek cinsiyet rolü ve toplam puan ortalamaları arasında pozitif yönde ve sırasıyla $r=0.692$ $r=0.524$ $r=0.594$ $r=0.627$ $r=0.831$ düzeylerinde ve istatistiksel açıdan anlamlı ilişki saptanmıştır ($p<0.001$) (Tablo 4).

Tablo incelendiğinde TCRTÖ geleneksel cinsiyet rolü alt boyutu ile TCRTÖ alt boyutlarından eşitlikçi cinsiyet rolü, kadın cinsiyet rolü, evlilikte cinsiyet rolü, erkek cinsiyet rolü ve toplam puan ortalamaları arasında pozitif yönde ve sırasıyla $r=0.455$ $r=0.725$ $r=0.594$ $r=0.625$ $r=0.851$ düzeylerinde ve istatistiksel açıdan anlamlı ilişki belirlenmiştir ($p<0.001$) (Tablo 4).

Yapılan araştırmada TCRTÖ erkek cinsiyet rolü alt boyutu ile TCRTÖ alt boyutlarından eşitlikçi cinsiyet rolü, kadın cinsiyet rolü, evlilikte cinsiyet rolü, geleneksel cinsiyet rolü ve toplam puan ortalamaları arasında pozitif yönde ve sırasıyla $r=0.536$ $r=0.528$ $r=0.627$ $r=0.625$ $r=0.797$ düzeylerinde ve istatistiksel açıdan anlamlı ilişki tespit edildi ($p<0.001$) (Tablo 4).

Tablo incelendiğinde TCRTÖ toplam puan ortalamaları ile TCRTÖ alt boyutlarından eşitlikçi cinsiyet rolü, kadın cinsiyet rolü, evlilikte cinsiyet rolü, geleneksel cinsiyet rolü

ve erkek cinsiyet rolü alt boyutları arasında pozitif yönde ve sırasıyla $r=0.768$ $r=0.817$ $r=0.831$ $r=0.851$ $r=0.797$ düzeylerinde ve istatistiksel açıdan anlamlı ilişki saptanmıştır ($p<0.001$) (Tablo 4).

Tablo 2. Öğrencilerin TCRTÖ'den Aldıkları Puan Ortalamaları ile TCRTÖ alt boyutları Arasındaki İlişkilerin Karşılaştırılması

TCRTÖ Alt Boyutları ve Toplam Puanı	TCRTÖ Alt Boyutları ve Toplam Puanı					
	Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	Kadın Cinsiyet Rolü	Evlilikte Cinsiyet Rolü	Geleneksel Cinsiyet Rolü	Erkek Cinsiyet Rolü	Toplam Puan ortalama sı
	r; p	r; p	r; p	r; p	r; p	r; p
Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	-	0.467 0.000	0.692 0.000	0.455 0.000	0.536 0.000	0.768 0.000
Kadın Cinsiyet Rolü		-	0.524 0.000	0.725 0.000	0.528 0.000	0.817 0.000
Evlilikte Cinsiyet Rolü			-	0.594 0.000	0.627 0.000	0.831 0.000
Geleneksel Cinsiyet Rolü				-	0.625 0.000	0.851 0.000
Erkek Cinsiyet Rolü					-	0.797 0.000
Toplam Puan ortalaması						-

5. TARTIŞMA

Toplumsal cinsiyet eşitliği temel olarak, bireylerin cinsiyet temelli ayrımcılığa uğramadan toplumsal yaşantının her alanında eşit olarak yer alması, görülebilmesi, güçlenmesi, temsil edilmesi ve katılımı olarak ifade edilmektedir. Toplumsal cinsiyet rolleri ebeveynler, öğretmenler, medya, din gibi etkenler toplumdaki sosyalleştiriciler tarafından oluşturulur. Toplumsal cinsiyet rolleri, toplumsal cinsiyete ilişkin şablonu temsil eden erkeklik ve kadınlık tanımlarını, kültürel bilgiyi kodlamak ve düzenlemek için hazır olan erkeklik ve kadınlığı ifade etmenin öğrenilmiş biçimleridir (12,28). Ebelik ve hemşirelik meslek disiplinleri kişilerle sürekli iletişim halinde olduğu için toplumsal cinsiyet rollerinde eşitlikçi yaklaşıma sahip olmalıdır. Dünya Sağlık Örgütü'nün sağlık tanımındaki gibi kişilere yönelik tam bir iyilik halini oluşturabilmesi için eğitimler düzenlemeli ve bu eğitimler için gerekli farklı disiplinlerle işbirliği içine girmelidir. Bu yüzden bu çalışma hemşirelik ve ebelik öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarını incelemek amacıyla yapılmıştır (30).

Bu araştırmada toplumsal cinsiyet rollerine tutum ölçeğinden alınmış olan puan ortalamaları incelendiğinde öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine yönelik yüksek düzeyde eşitlikçi yaklaşımı benimsedikleri belirlenmiştir. Literatür incelendiğinde yapılan çalışmaların çalışmamızı destekler nitelikte olduğu saptanmıştır (12,80-89). Vefikuluçay ve arkadaşlarının 2007 yılında Kafkas Üniversitesi son sınıf öğrencileri ile yaptığı toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin çalışmada ise çalışmaların tam tersi sonuca ulaştığı belirlenmiştir (5).

Yapılan bu çalışmada ebelik öğrencilerinin hemşirelik öğrencilerine göre daha eşitlikçi tutumu benimsedikleri belirlenmiştir. Literatür incelendiğinde Atış (2010) ve Altın (2018)' in yapmış oldukları çalışmalarda da ebelik öğrencilerinin eşitlikçi tutuma sahip oldukları saptanmıştır. Derya ve arkadaşları (2017)' nin ebelik ve hemşirelik öğrencileriyle yaptıkları çalışmada da, ebelik bölümü öğrencilerinin hemşirelik bölümü öğrencilerine göre toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumunun daha eşitlikçi olduğu saptanmıştır. Kadın sağlığı kadının doğumu ile başlayıp ölümüne kadar olan süredeki tüm sağlık durumlarını kapsar. Ebe ve hemşireler, aileler ve özellikle de kadınlarla sürekli bir iletişim ve etkileşim halinde bulunan ve topluma danışmanlık hizmeti sunan sağlık profesyonelleridir. Kadın sağlığının merkezinde görev yapan ebelik bölümü öğrencilerinin; kadınların sağlık olanaklarından yeterince faydalanamaması, toplumsal cinsiyet eşitsizliğine, şiddete maruz kalma durumları, kadının toplumsal statüsü gerçeği

ile hemşirelere göre daha çok karşılaşmalarının ve kadın sağlığının her yönüne ilişkin eğitimler alarak bilgi birikimlerinin artması sebebiyle ebelik öğrencilerinin yaşamış oldukları fikir değişimlerinin ebelik öğrencilerinin toplumsal cinsiyete ilişkin tutumları üstünde etkili olduğu düşünülmektedir (85,87).

Bu araştırmada kızların erkek öğrencilere göre daha yüksek seviyede eşitlikçi tutuma sahip oldukları belirlenmiştir. Ülkemizde üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının belirlenmesi maksadıyla yapılan çalışmalarda; bu çalışma bulgularına paralel bir şekilde; kızların erkek öğrencilere göre daha yüksek düzeyde eşitlikçi tutuma sahip oldukları belirlenmiştir. Bu çalışmaların aksine Önder ve arkadaşlarının 2013 yılında yaptığı çalışmada ise erkek öğrencilerin daha eşitlikçi tutuma sahip oldukları bulunmuştur (13,69,84,88,90-93). Bu araştırmada kızların erkek öğrencilere göre daha eşitlikçi tutuma sahip olmaları kızların eğitim düzeylerinin yüksek olmasıyla ve geleneksel yapıya sahip ailede yetiştirilme durumunun kız öğrencilerde, eşitsizlikler karşısında eşitlikçi tutumunun gelişmesine katkı sağlamış olabileceği düşünülmektedir. Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü'nün kurulması, 1990'lı yıllardan sonra kadına yönelik pozitif ayrımcılıkların arttırılması, kadınla ilgili kurum ve derneklerin sayısının artması, kadınların çalışma hayatına aktif katılmaya başlamasının sosyal etkisi olabilir (80,88).

Yapılan çalışmada kardeşi olmayan ve bir kardeşi olan öğrencilerin kardeş sayısı iki ve üzeri olan öğrencilere göre daha eşitlikçi tutuma sahip olduğu ve TCRTÖ ile kardeş sayısı arasında negatif yönde bir ilişkinin olduğu bulunmuştur ($p<0,05$). Literatür incelendiğinde, benzer sonuçlar elde edilmiştir (14,80,82). Bu çalışmaların tam tersi sonuca sahip olan Yaşar (2012)'nin yapmış olduğu çalışmada 7 – 9 kardeşi olan öğrencilerin, Zeyneloğlu (2008)'in yaptığı çalışmada ise 3 kardeşi olanların tek kardeşi olanların göre daha eşitlikçi bir yaklaşıma sahip olduğu saptanmıştır. Kardeşi olmayan öğrencilerin daha eşitlikçi tutuma sahip olmaları, çevre ile etkileşimlerinin daha yüksek oluşu ve kardeşinin olmayışı ile ev içerisinde kendisine düşen iş yükünün yüksek olmasına karşı oluşturulmuş bir savunma şekli olarak eşitlikçi tutumu geliştirdikleri düşünülmektedir (81,84).

Çalışmamızda ebelik ve hemşirelik öğrencilerinin yaşları ile TCRTÖ puan ortalamaları arasında “negatif” yönde bir ilişkinin olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$) Literatür incelendiğinde yapılan çalışmaların bu çalışmayı destekler nitelikte olduğu saptanmıştır

(12,80,82,84,85,91-94). Bu çalışmaların tam tersi sonuca sahip olan Özden ve arkadaşlarının 2018 yılında yapmış olduğu çalışmada 35 yaş üzeri kişilerin eşitlikçi tutuma sahip oldukları bulunmuştur. 18 yaşındaki öğrencilerin daha eşitlikçi yaklaşıma sahip olmalarında medyanın, arkadaş ve kardeşleri ile olan dostane ilişki ve iletişimlerinin etkisi olduğu düşünülmektedir (78).

Öğrencilerinin evlenme şekilleri ile toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları karşılaştırıldığında; anlaşılarak evlenen öğrencilerin daha eşitlikçi tutuma sahip oldukları belirlenmiştir. Literatür incelendiğinde; Karakaş (2018)'in Evli Kadınların Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumlarının Evlilik Uyumuna Etkisi üzerine yapmış olduğu çalışması bu çalışmayı destekler niteliktedir. Bu çalışmaların tam tersi sonuca sahip olan Can (2018)'in yapmış olduğu çalışmada ise görücü usulü sonradan tanışarak evlenenlerin daha eşitlikçi tutuma sahip olduğu saptanmıştır. Tanışıp anlaşılarak evlenen öğrencilerin eşitlikçi tutuma sahip olmaları, alınacak olan kararları beraber verip, evliliğin gerektirdiği iş yükünü eşit paylaştıkları, her iki cinsiyet içinde eğitim hakkına engel olmayıp destekledikleri için olduğu düşünülmektedir (12,83).

Bu çalışmada annesi ilkokul mezunu olanların daha eşitlikçi tutuma sahip olduğu belirlenmiştir. Ülkemizde üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının belirlenmesi amacıyla yapılmış olan çalışmalarda; anne öğrenim düzeyi ilkokul ve üstü olan öğrencilerin annesi okur- yazar olmayanlara göre daha yüksek eşitlikçi tutuma sahip oldukları saptanmıştır. (2,8,9,39). Bu çalışmadan farklı olarak, annesi okur- yazar olan/olmayanların herhangi bir okul mezunlarına göre daha eşitlikçi tutuma sahip olduğunu bildiren çalışmalarda mevcuttur. Annelerinde kadının üzerine yüklenmiş olan geleneksel rollerin etkisini gözlemleyen öğrencilerin eşitlikçi yaklaşıma yöneldikleri düşünülmektedir (14,81,83,84,86,87,90).

Babası ilkokul mezunu olan öğrencilerin daha eşitlikçi tutuma sahip oldukları saptanmıştır. Literatür incelendiğinde; benzer sonuçlar elde edilmiştir (81,84,86,87,90). Bu sonuçlardan farklı olarak, Atış (2010) ve Kavuran (2011)' in yaptıkları çalışmalarda babası herhangi bir okul mezunu olmayan öğrencilerin daha yüksek seviyede eşitlikçi tutuma sahip oldukları belirlenmiştir (8,9). Yine yapılan bu çalışmalarda babası emekli olanların daha eşitlikçi tutuma sahip olduğu saptanmıştır. Yaşar (2012) ve Kavuran (2011) bu çalışmaya benzer şekilde sonuçlar elde etmişlerdir (81,95). Çalışmaların tam tersi sonuca sahip olan Atış 2010' ın yapmış olduğu çalışmada babası çalışmayan

öğrencilerin daha yüksek eşitlikçi tutuma sahip olduğu belirlenmiştir (85). Babası ilkokul mezunu olan öğrencilerin eşitlikçi tutuma sahip olmaları, Sosyal Öğrenme Kuramına göre babanın üstlendiği cinsiyet rolü tutumları hem kız çocukları hem de erkek çocuklarını etkilediği belirtilmektedir. Bu yaklaşım araştırma sonuçlarına göre baba eğitim seviyesinin ne derece öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarıyla anlamlı ilişki içerisinde olduğu konusunda açıklayıcı olmaktadır.

Bu çalışmada toplumsal cinsiyet eşitliği dersi/konusunu almamış olanlar ve almak isteyenlerin eşitlikçi cinsiyet tutumlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu çalışmanın aksine; Önder ve arkadaşlarının (2013) yapmış olduğu çalışmada toplumsal cinsiyet eşitliği dersi/konusunu almak istemeyenlerin daha yüksek eşitlikçi tutuma sahip oldukları belirlenmiştir. Toplumsal cinsiyet eşitliği dersi/konusunu almamış olanlar ve dersi/konuyu almak isteyenlerin toplum içerisindeki geleneksel yaklaşımı irdeleyerek eşitlikçi tutumu tercih etmiş oldukları ve bu disiplini alınacak olan eğitimlerle daha da yükseltecekleri inancında oldukları düşünülmektedir (84).

Yapılan çalışmada öğrencilerin anne-babalarının evlenme şeklinin öğrencilerin TCRTÖ puan ortalamasına etkisi incelendiğinde; anne babası berdel ile evlenen öğrencilerin daha yüksek eşitlikçi tutuma sahip oldukları belirlenmiştir. Literatürdeki çalışmalardan farklı bir sonuç elde edilmiştir. Anne-babası berdel ile evlenen öğrencilerin eşitlikçi tutuma sahip olmalarında ev yaşamlarında geleneksel yaklaşımın dezavantajlarını görmelerinin verdiği itme gücüyle eşitlikçi tutuma sahip olmalarına sebep olduğu düşünülmektedir.

6.SONUÇ ve ÖNERİLER

6.1. Sonuçlar

Gaziantep Üniversitesi Hemşirelik ve Ebelik bölümlerinde yapılan bu araştırmanın amacı hemşirelik ve ebelik öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının belirlenmesi amacı ile yapılmış olan bu araştırmadan elde edilen sonuçlar:

- Araştırmaya katılan hemşirelik ve ebelik öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin yüksek düzeyde eşitlikçi tutuma sahip oldukları,
- Araştırmaya katılan ebelik öğrencileri, kızlar, 18 yaşındakiler, anlaşarak evlenenler, kardeşi olmayan yada bir kardeşi olanlar, anne ve babası ilkokul mezunu olanlar, annesi işçi babası emekli olanlar, anne-babası görücü usulü ile evlenenler, mesleki tercihlerini annesinin etkisi ile belirleyenler, toplumsal cinsiyet eşitliği dersi/konusunu almayanlar ve almak isteyenler diğerlerine göre anlamlı şekilde daha yüksek düzeyde toplumsal cinsiyet eşitliği tutumuna sahip oldukları belirlenmiştir.

6.2. Öneriler

Bu sonuçlar doğrultusunda;

- Toplumsal cinsiyet eşitliği tutum düzeyleri daha olumsuz olan öğrencilerin eğitim süreçlerinde desteklenmesi, farkındalık eğitimlerinden yararlandırılmaları konusunda öncelik verilmesi,
- Hemşirelik öğrencilerinin toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik düzenlenecek panel ve sempozyum programları aracılığıyla bilinçlendirilerek; toplum tarafından şekillendirilmiş olan geleneksel yaklaşımlarına yönelik farkındalıklarının artırılması,
- Toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik öğrenci topluluklarının veya kulüplerin kurulması ve bu tür oluşumların içinde toplumsal eşitlik tutum düzeyi düşük olan öğrencilerin aktif rol alması ve katılımlarının desteklenmesi,
- Geleneksel yaklaşımın etkisinin azaltılabilmesi ve öğrencilerin toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik bilinçlendirilmesi için ilkökul dönemi itibariyle öğrencilere yönelik toplumsal cinsiyet eşitliği dersinin müfredat programlarına seçmeli ders olarak eklenmesi önerilmektedir.

7.KAYNAKLAR

1. Eccles JS, Jacobs JE, Harold RD, Yoon KS, Arbretton A, Doan CF. Parents and gender role socialization during middle childhood and adolescent years. *Gender Issues in Contemporary Society*. 1993;59-83.
2. Abdalla IA. Attitudes towards women in the Arabian Gulf region. *Women In Management Review*. 1996;11(1):29-39.
3. Dökmen YZ. Toplumsal Cinsiyet Sosyal Psikolojik Açıklamalar, 2. Baskı, Ankara: Sistem Yayıncılık, 2004.
4. Özvarış ŞB. Toplumsal cinsiyet, kadın ve sağlık. *Hacettepe Tıp Dergisi*. 2008;39:168-174.
5. Vefikuluçay D, Zeyneloğlu S, Eroğlu K, Taşkın L. Kafkas üniversitesi son sınıf öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin bakış açıları. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*. 2007;14(2):26-38.
6. Saraç S, Gültekin L, Güneş G, Ertung C, Şimşek A. Toplumsal cinsiyet ve kadın. *Toplumsal Cinsiyet ve Yanılsamaları*, 1. Baskı, Atılım Üniversitesi Yayınları. Ankara, 2013;27-31.
7. Williams JE, Bennett SM. Sex trait stereotypes in France, Germany and Norway. *Journal Of Cross Cultural Psychology*. 1979;10(2):133-156.
8. Prus SG, Gee E. Gender differences in the influence of economic, lifestyle and psychosocial factors on later-life health. *Canadian Journal of Public Health*. 2003;94(4):306-309.
9. Mills MJ. *Gender and the Work-Family Experience*. 2nd Ed, New York: Springer Publishing, 2011.
10. Demir M. İş yaşamında ayrımcılık. *Uluslararası İnsani Bilimler Dergisi*. 2011;8(1):760-784.
11. Çatal E, Dicle A. Hasta öğrenim gereksinimleri ölçeği' nin Türkiye'de geçerlik ve güvenirlik çalışması. *DEU HYO E-Dergi*. 2008;1:9-32.
12. Can İ, Büyükbayraktar ÇG, Erkeklerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları. *SEFAD*. 2018;39:355-372.
13. Karasu F, Göllüce A, Güvenç E, Çelik S. Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları. *SDÜ Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*. 2017;1:21-27.

14. Önder ÖR, Yalçın AS, Göktaş B. Sağlık kurumları yöneticiliği bölümü öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları. Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi. 2013;2:55-78.
15. Ecevit Y, Karkıner N. Toplumsal Cinsiyet Sosyolojisi. 1. Baskı, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Web-Ofset. 2011.
16. Çubukçu H, Sivaslıgil P. 7. sınıf İngilizce ders kitaplarında cinsiyet kavramı. Dil Dergisi. 2007;137:7-17.
17. Yüksel NA. Otomobil reklâmlarında yerleşik toplumsal cinsiyet kalıpları: Türkiye’de yayınlanan televizyon reklâmları üzerine bir çalışma. Selçuk İletişim. 2006;4(2):115-124.
18. Outhwaite W. The Blackwell Dictionary Of Modern Social Thought. 1nd ed. USA: Blackwell Publishing, 2003.
19. Kılıçaslan SC, Işık T. Toplumsal Cinsiyet ve Efsaneden Gerçeğe Türkiye’de Kadın, 1. Baskı. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 2016.
20. Parrillo VN. Contemporary social problems. Boston: Allyn and Bacon. 2002;135-138.
21. Akın A, Demirel S. Toplumsal cinsiyet kavramı ve sağlığa etkileri. Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi Halk Sağlığı Özel Eki. 2003;25(4):73-82.
22. Kavas A. Karşılaştırmalarla 81 il için toplumsal cinsiyet eşitliği karnesi. Tepav. 2018;1:1-49.
23. Bekleviç AÇ, Kıran S. Bir üniversite hastanesinin araştırma görevlilerinin toplumsal cinsiyet tutum ölçeği ve çalışma yaşamında toplumsal cinsiyet rolleri algısının değerlendirilmesi. Bülent Ecevit Üniversitesi Sağlık Uygulamaları ve Araştırma Merkezi Hemşirelik Hizmetleri Müdürlüğü Bilimsel Çalışmalar Dergisi. 2017;9-37.
24. World Health Organization. (2009). Women and health : today's evidence tomorrow's agenda. World Health Organization. <https://apps.who.int/iris/handle/10665/44168> Erişim Tarihi: 05.05.2019
25. World Health Organization. Gender, Women And Primary Health Care Renewal A Discussion Paper. Geneva: World Health Organization 2010. <https://apps.who.int/iris/handle/10665/44430> Erişim Tarihi: 07.05.2019.
26. T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı. Binyıl Kalkınma Hedefleri Raporu. Türkiye, 2010.

http://www.surdurulebilirkalkinma.gov.tr/wp-content/uploads/2016/07/UNDP-TR-TR-2010-MDG-Report_TR.pdf Erişim Tarihi: 01.05.2019

27. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı. Pekin+5 Siyasi Deklarasyonu ve Sonuç Belgesi, Pekin Deklarasyonu ve Eylem Platformu, Ankara, 2003.
<https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/kefe/docs/pekin.pdf>
Erişim Tarihi:04.04.2019
28. Akın A. Kadının Statüsü ve Sağlığı ile İlgili Gerçekler, 1. Baskı. Ankara: Tasarım, Baskı. 2008.
29. Kahraman S. Kadınlarda Toplumsal Cinsiyete Dayalı Eğitim ve Danışmanlık Hizmetlerinin Sağlık Davranışlarına Etkisi. 2011, Erciyes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, Doktora Tezi, 74 Sayfa, Kayseri, (Prof. Dr. Ümit Seviğ).
30. World Health Organization. Division of Family and Reproductive Health. (1998). Gender and health: technical paper. World Health Organization. <https://apps.who.int/iris/handle/10665/63998>
Erişim Tarihi: 16.05.2019
31. Bhasin K. Toplumsal Cinsiyet ‘Bize Yüklenen Roller’ Kadınlarla Dayanışma Vakfı Yayınları, 1.Baskı. İstanbul: Kuşak Ofset, 2003.
32. Çınar P. Hangimiz daha saldırgan?. Türk Psikoloji Bülteni. 2005;11(36):76-80.
33. Kulaksızoğlu A. Ergenlik Psikolojisi, 1. Baskı. İstanbul: Remzi Kitabevi, 2005.
34. Temel A, Yakın M, Misci S. Örgütsel cinsiyetlerin örgütsel davranışa yansıması. Yönetim ve Ekonomi Dergisi. 2006;13(1):27-38.
35. Temel ZF, Aksoy AB. Ergen Ve Gelişimi: Yetişkinliğe İlk Adım, 4. Baskı Ankara: Nobel Yayın Dağıtım. 2001.
36. Üner S. Toplumsal cinsiyet eşitliği. T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, 1. Baskı. Ankara: Dumat Ofset, 2008.
37. Giddens, A. Sosyoloji, 2. Baskı. İstanbul: Kırmızı Yayınları, 2012.
38. Staggenborg S. Gender, Family and Social Movements, 1nd ed. London: California. Pine Forge Press, 1998.
39. Connell RW. The role of men and boys in achieving gender equality. United Nations Report. 2003;3-39.
40. Schrock D, Schwalbe M. Men, masculinity and manhood acts. Annual Review of Sociology. 2009;35:277–295.

41. Basow SA. Gender Stereotypes and Roles, 3rd ed. California: Brooks/Cole Publishing Company Pacific Grove. 2002.
42. Lindsey LL. Gender Roles; A Sociological Perspective, 4nd ed. New Jersey: Prentice Hall, Englewood Cliffs, 2005.
43. Gönüllü M, İçli G. Çalışma yaşamında kadınlar: Aile ve iş ilişkileri. Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. 2001;25(1):81-100.
44. Guimond S, Chatard A, Martinot D, Crisp RJ, Redersdorff S. Social comparison, selfstereotyping and gender differences in self-construals. Journal Of Personality And Social Psychology. 2006;90(2):221-242.
45. Malcolm J, Ross AS, Button CM, Hannah TE, Hoskins R. Attitudes and stereotypes about attitudes across the lifespan. Social Behavior and Personality. 2001;29(8):749-762.
46. Burt KB, Scott J. Parent and adolescent gender role attitudes in 1990's Great Britain. Sex Roles. 2002;46(7/8):239-245.
47. Haotu S, Liao PS. Gender differences in gender role attitudes: A comparative analysis of Taiwan and Coastal China. Journal of Comparative Family Studies, 2003;12(1):545-566.
48. Evans ME, Schweingruber H, Stevenson HW. Gender differences in interest and knowledge acquisition: The United States, Taiwan and Japan. Sex Roles, 2002;47(3/4):153-167.
49. Powell GN, Greenhaus JH. Sex, Gender, and Decisions at The Family - Work Interface. J Manage, 2010;36(4):1011-1039.
50. Günay G, Bener Ö. Kadınların toplumsal cinsiyet rolleri çerçevesinde aile içi yaşamı algılama biçimleri. Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi. 2011;3:157-171.
51. McHale SM, Crouter AC, Whitenon SD. The family context of gender development in childhood and adolescence. Social Development. 2003;12(1):125-148.
52. İmamoğlu EO. Değişim Sürecinde Aile; Evlilik İlişkileri Bireysel Gelişim ve Demokratik Değerler Aile Kurultayı, 1. Baskı. Ankara: T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yayınları, 1995.
53. Manganaro LL, Alozie NO. Gender role attitudes: Who supports expanded rights for women in Afghanistan?. Sex Roles. 2011;64:516-529.

54. Tu S, Chang Y. Women's and men's gender role attitudes in coastal China and Taiwan. Paper presented at the East Asian Labor Markets Conference at Yonsei University. 2000;1-27.
55. Baykal S. Üniversite öğrencilerinin cinsiyet rolleri ile ilgili kalıp yargılarının bazı değişkenler açısından incelenmesi. Psikolojik Danışma Ve Rehberlik Dergisi. 1991;1:2:66-75.
56. Etaugh C, Liss MB. Home, school and playroom: Training grounds for adult gender roles. Sex Roles. 1992;26(3/4):129-147.
57. Arslan AS. Ders Kitaplarında Cinsiyetçilik, 1. Baskı. Ankara: T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Ve Sorunları Genel Müdürlüğü Yayını, 2000.
58. Batur Z. Son çeyrek yüzyılda kadının değişen sosyal statüsü ve imajı: ilköğretim ikinci kademe Anadolu ders kitaplarında metin ve görsel öğelerin incelenmesi. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi. 2010;3(13):33-43.
59. Yee M, Brown R. The development of gender differentiation in young children. British Journal of Social Psychology. 1994;33:183-196.
60. Trommsdorff G, Iwawaki S. Student's perceptions of socialisation and gender role in Japan and Germany. International Journal of Behavioral Development. 1989;12(4):485-493.
61. Duffy J, Warren K, Walsh W. Classroom interactions: Gender of teacher, gender of student and classroom subject. Sex Roles. 2001;45:579-593.
62. Güder YS, Alabay E, Güner E. Okul öncesi öğretmenlerinin sınıflarında karşılaştıkları davranış problemleri ve kullandıkları stratejiler. Elementary Education Online. 2018;17(1):414-430.
63. Çağlı U, Durukan L. Sex role portrayals in Turkish TV advertising: Some preliminary findings. Metu Studies in Development. 2003;48(1-2):77-87.
64. Onur B, Güney B. Türkiye'de Çocuk Oyunları: Araştırmalar 1. Baskı. Ankara: Ankara Üniversitesi Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları. 2004.
65. Dökmen Z. Toplumsal Cinsiyet Sosyal Psikolojik Açıklamalar, 2. Baskı. İstanbul: Sistem Yayıncılık, 2016.
66. Yurtsever K. İlköğretim II. Kademe Öğretmenlerinin Öğrencilere Yönelik Tutumlarının Cinsiyet Değişkenine Göre İncelenmesi. 2011, Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 96 Sayfa, Sakarya, (Yrd. Doç. Dr. Ahmet Eskicumalı).

67. Rider EA. Our Voices: Psychology of women. Belmont, CA: Wadsworth, 2nd ed. USA: Wiley 2004.
68. Bandura, A. Self efficacy in changing societies, 1nd ed. New York: Cambridge University Press. 1995.
69. Özden S, Gölbaşı Z. Sağlık çalışanlarının toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının belirlenmesi. KOU Sag Bil Derg. 2018;4(3):95-100.
70. Cooke L, Halford S, Leonard P. Racism In The Medical Profession: The Experience Of UI Graduates, 1nd ed. London: Brit Med Ass, 2003.
71. Yee M, Brown R. The development of gender differantiation in young children. British Journal of Social Psychology. 1994;33:183-196.
72. Bem SL. Gender schema theory: A cognitive account of sex typing. Psychol Rev.1981;88(4):354-364.
73. IPU (Inter-Parliamentary Union). Women in National Parliaments” <http://archive.ipu.org/wmn-e/classif.html> Erişim Tarihi: 03.07.2019.
74. KSGM (Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü). Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması, 1. Baskı Ankara: Elma Teknik Basım Matbaacılık, 2015.
75. UNDP Dünya Kadınlar Günü: Hedef Toplumsal Cinsiyet Eşitliği. 2017. http://www.tr.undp.org/content/turkey/tr/home/library/democratic_governance/un-in-turkey-2017-iwd-gender-backgrounder.html Erişim Tarihi:10.05.2019.
76. UNDP “İnsan Gelişme Raporu” Herkes İçin İnsani Gelişme. 2016. <https://www.undp.org/content/dam/turkey/docs/hdr2016/HDR%202016%20Overview%20TR.pdf> Erişim Tarihi:23.05.2019
77. WEF (World Economic Forum). The Global GenderGap Report. 2014. http://www3.weforum.org/docs/GGGR14/GGGR_CompleteReport_2014.pdf Erişim Tarihi: 25.05.2019
78. Özden S, Gölbaşı Z. Sağlık çalışanlarının toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının belirlenmesi. KOU Sağlık Bilimleri Dergisi. 2018;4(3):95-100.
79. Zorlu R. Toplumsal Cinsiyet Olgusunun Farklı Eğitim Düzeyindeki Hemşireler Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi. 2011, Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Yönetimi Anabilim Dalı, Hastane ve Sağlık Kurumları Yönetimi Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 148 Sayfa, İstanbul, (Yrd. Doç. Dr. Haluk Tanrıverdi).

80. Aktaş S, Erkek ZY, Korkmaz H. Ebe ve hemşirelerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları ve etkileyen faktörlerin incelenmesi. *International Journal of Human Sciences*. 2018;15(2):823-834.
81. Yaşar B. Öğretmen Adaylarının Toplumsal Cinsiyet Rollerine Tutumlarının Kadın Sağlığı Hemşireliği Açısından Değerlendirilmesi. 2011, Mersin Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 104 Sayfa, Mersin, (Yrd. Doç. Dr. Nazife Akan).
82. Başar F. Türkiye’deki Hemşirelik Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları. 2012, Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Doktora Tezi, 194 Sayfa, İstanbul, (Doç. Dr. Nurdan Demirci).
83. Karakaş D. Evli Kadınların Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumlarının Evlilik Uyumuna Etkisi. 2018, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 77 Sayfa, Samsun, (Doç. Dr. Birsun Altay).
84. Zeyneloğlu S. Ankara’da Hemşirelik Öğrenimi Gören Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları. 2008, Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği Programı, Doktora Tezi, 160 Sayfa, Ankara, (Doç. Dr. Füsun Terzioğlu).
85. Atış F. Ebelik/ Hemşirelik 1. Ve 4. Sınıf Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumlarının Belirlenmesi. 2010, Çukurova Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ebelik Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 95 Sayfa, Adana, (Yrd. Doç. Dr. Sultan Alan).
86. Özcan A, Toplumsal Cinsiyet Eğitiminin Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rol Tutumlarına Etkisi. 2012, Erciyes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Anabilim Dalı, Doktora Tezi, 72 Sayfa, Kayseri,(Prof. Dr. Nimet Karataş, Prof. Dr. E. Ümit Seviğ).
87. Altın A. Sağlık Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rol Tutumları İle Akran Baskısı Yaşama Durumları Arasındaki İlişki. 2018, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 78 Sayfa, Samsun, (Prof. Dr. İlknur Aydın Avcı).

88. Derya YA, Taşhan ST, Uçar T, Karaaslan T, Tunç ÖA. Toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumların cinsel tabulara etkisi. Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi. 2017;6(1):1-8.
89. Şimşek AÇ, Çakmak D. Ülkemizde yürürlükte olan kadın sağlığını koruma politikaları mevzuatı. Jinekoloji-Obstetrik ve Neonatoloji Tıp Dergisi. 2019;16(1):45-50.
90. Çelik SA, Pasinlioğlu T, Tan G, Koyuncu H. Üniversite öğrencilerinin cinsiyet eşitliği tutumlarının belirlenmesi. F.N. Hem. Derg. 2013;21:3:181-186.
91. Ekşi H, Güneş F, Yaman N. Öğretmenlerin evlilik uyumlarının psikolojik iyi oluşları ve toplumsal cinsiyet rolleri açısından İncelenmesi. Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi. 2018;8(50):203-233.
92. Çiçek B, Çopur Z. Bireylerin kadınların çalışmasına ve toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları. International Journal Of Eurasian Education And Culture. 2018;4:1-21.
93. Esen E, Soylu Y, Sağkal AS. Gender perceptions of prospective teachers: the role of sociodemographic factors. International Online Journal of Educational Sciences. 2019;11(2):201-213.
94. Özvarış SB. Toplumsal cinsiyet, çalışma yaşamı ve kadın sağlığı. Türk Tabipleri Birliği Mesleki Sağlık Ve Güvenlik Dergisi. 2015;37-44.
95. Kavuran E. Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine Bakışlarının Belirlenmesi. 2011, Atatürk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doğum, Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 57 Sayfa, Erzurum, (Doç. Dr. Mağrifet Kara Kaşıkçı).

8. EKLER

EK-1. Tanıtıcı Bilgiler Formu

- 1. Cinsiyetiniz:** 1) Erkek () 2) Kadın ()
- 2. Bölümünüz:** 1) Hemşirelik () 2) Ebelik ()
- 3. Medeni durumunuz:** 1) Evli 2) Bekar (5. Soruya geçiniz)

4. Evlenme şekliniz:

- 1) Görücü usulü ile daha önceden birbirini tanımadan
- 2) Görücü usulü ile daha sonra tanışıp onaylayarak
- 3) Tanışıp anlaşarak
- 4) Diğer.....

5. Sınıfınız:

6. Yaşınız:

7. Doğum yeriniz: 1) İl 2) İlçe 3) Kasaba / Köy

8. Kardeş sayınız:

- A) 0 B) 1 C) 2 D) 3 E) 4 F) 5 G) 6 ve üzeri

9. Anne ve babanızın öğrenim durumu: Anne:..... Baba:.....

10. Annenizin mesleği:

- 1) Ev Hanımı 2) Memur 3) İşçi 4) Emekli 5) Serbest meslek
- 6) Diğer (Lütfen açıklayınız).....

11. Babanızın mesleği:

- 1) İşsiz 2) Memur 3) İşçi 4) Emekli 5) Serbest meslek
- 6) Diğer (Lütfen açıklayınız).....

12. Anne-babanızın evlenme şekli:

- 1) Görücü usulü ile, birbirlerini önceden tanımadan
- 2) Görücü usulü ile, daha sonra tanışıp onaylayarak
- 3) Kendileri tanışıp anlaşarak
- 4) Diğer (Lütfen açıklayınız).....
- 5) Bilmiyorum

13. Toplumsal cinsiyet eşitliği ile ilgili eğitim aldınız mı?

- 1) Aldım
- 2) Almadım

14. Toplumsal cinsiyet eşitliği konusunu eğitim müfredatında ister misiniz?

- 1) Evet
- 2) Hayır

15. Hemşirelik / Ebelik mesleğini seçmenizde etkili olan kişi:

- 1) Kendim
- 2) Akrabalar
- 3) Annem
- 4) Öğretmenler
- 5) Babam
- 6) Arkadaş, komşu
- 7) Ablam/ağabeyim
- 8) Diğer (Lütfen açıklayınız).....

EK-2. Toplumsal Cinsiyet Rollerine Tutum Ölçeği

Sevgili Öğrenciler,

Bu ölçekteki cümleler, siz üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarınızı belirlemek için hazırlanmıştır. Sonuçlar yalnızca araştırma amacıyla kullanılacaktır. Bu cümlelerden hiçbirisinin doğru ya da yanlış cevabı yoktur. Her cümle ile ilgili görüş, kişiden kişiye değişebilir. Bunun için vereceğiniz cevaplar sizin kendi görüşünüzü yansıtmalıdır. Her cümle ile ilgili görüşünüzü belirtirken, önce cümleyi dikkatlice okuyunuz sonra, cümlede belirtilen düşüncenin, sizin düşünce ve duygularınıza ne derecede uygun olduğuna karar veriniz.

Aşağıdaki cümleler size;

hiç uygun değilse		“Kesinlikle Katılmıyorum”
uygun değilse		“Katılmıyorum”
karar veremiyor iseniz		“Kararsızım”
uygunsa		“Katılıyorum”
tamamen uygunsa		“Tamamen Katılıyorum”

Cümlelerin karşısındaki yerlere aşağıdaki örneğe uygun olarak çarpı (X) koyarak işaretleyiniz. Bir cümleyi okuduktan sonra aklınıza ilk geleni işaretleyiniz ve lütfen bütün cümleleri işaretlemeyi unutmayınız.

Örnek:

Tutum Cümleleri	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
Ailenin parasal harcamaları erkeğin kontrolünde olmalıdır.				X	

Katılımınız için teşekkür ederim.

Tutum İfadeleri	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1. Kızlar, ekonomik bağımsızlıklarını kazandıklarında ailelerinden ayrı yaşayabilmelidir.					
2. Erkeğin evde her dediği yapılmalıdır.					
3. Kadının yapacağı meslekler ile erkeğin yapacağı meslekler ayrı olmalıdır.					
4. Evlilikte çocuk sahibi olma kararını eşler birlikte vermelidir.					
5. Bir genç kızın evleneceği kişiyi seçmesinde son sözü baba söylemelidir.					
6. Kadının erkek çocuk doğurması onun değerini artırır.					
7. Kadının doğurganlık özelliği nedeniyle, iş başvurularında erkekler tercih edilmelidir.					
8. Ailede ev işleri, eşler arasında eşit paylaşılmalıdır.					
9. Kadının yaşamıyla ilgili kararları kocası vermelidir.					
10. Kadınlar kocalarıyla anlaşamadıkları konularda tartışmak yerine susmayı tercih etmelidir.					
11. Bir genç kız, evlenene kadar babasının sözünü dinlemelidir.					
12. Ailenin maddi olanaklarından kız ve erkek çocuk eşit yararlanmalıdır.					
13. Çalışma yaşamında kadınlara ve erkeklere eşit ücret ödenmelidir.					
14. Bir erkeğin karısını aldatması normal karşılanmalıdır.					
15. Kadının çocuğu olmuyorsa erkek tekrar evlenmelidir.					
16. Kadının temel görevi anneliktir.					
17. Evin reisi erkektir.					
18. Dul kadın da dul erkek gibi yalnız başına yaşayabilmelidir.					
19. Bir genç kızın, flört etmesine ailesi izin vermelidir.					
20. Ailede kararları eşler birlikte almalıdır.					
21. Bir kadın akşamları tek başına sokağa çıkabilmelidir.					
22. Eşler boşandığında mallar eşit paylaşılmalıdır.					
23. Kız bebeğe pembe, erkek bebeğe mavi renkli giysiler giydirilmelidir.					
24. Erkeğin en önemli görevi evini geçindirmektir.					
25. Erkeğin maddi gücü yeterliyse kadın çalışmamalıdır.					
26. Evlilikte, kadın istemediği zaman cinsel ilişkiyi reddetmelidir.					
27. Mesleki gelişme fırsatlarında kadınlara ve erkeklere eşit haklar tanınmalıdır.					
28. Evlilikte erkeğin öğrenim düzeyi kadından yüksek					

Tutum İfadeleri	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
olmalıdır.					
29. Bir kadın cinsel ilişkiyi evlendikten sonra yaşamalıdır.					
30. Ailede erkek çocuğun öğrenim görmesine öncelik tanınmalıdır.					
31. Erkeğin evleneceği kadın bakire olmalıdır.					
32. Alışveriş yapma, fatura ödeme gibi ev dışı işlerle erkek uğraşmalıdır.					
33. Erkekler statüsü yüksek olan mesleklerde çalışmalıdır.					
34. Ailede kazancın nasıl kullanılacağına erkek karar vermelidir.					
35. Bir erkek gerektiğinde karısını dövmelidir.					
36. Evlilikte gebelikten korunmak sadece kadının sorumluluğudur.					
37. Bir kadın hastaneye gittiğinde kadın doktora muayene olmalıdır.					
38. Evlilikte erkeğin yaşı kadından büyük olmalıdır.					

EK-3. Araştırmanın Yapılabilmesi İçin Gerekli İzin Yazıları

Çalışma Tarihi ve Sayısı: 10/12/2018-69299

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
Sağlık Bilimleri Fakültesi

Sayı :50581566/300/
Konu :Çalışma İzni Talebi Hk./Uğur Canan
DURAK

HEMŞİRELİK ANABİLİM DALINA

İlgi :18/12/2018 tarihli, 69290 sayılı ve "Çalışma İzni Talebi Hk./Uğur Canan DURAK"
konulu yazı

Anabilim Dalınız Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencilerinden, Uğur Canan DURAK'ın "Hemşirelik ve Ebelik Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi" konulu tez anket çalışmasını 15 Aralık 2018 - 15 Haziran 2019 tarihleri arasında, Fakültemiz Hemşirelik ve Ebelik Bölümü öğrencilerine uygulaması uygun görülmüştür.

Bilgilerini ve gereğini rica ederim.

Prof.Dr. Kıvanç GÜNGÖR
Sağlık Bilimleri Fakültesi Dekanı

Evrakı Doğrulamak İçin : <https://ebys.gantep.edu.tr/enVision/Dogrula/NF4U885>

Gaziantep Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi 27310 GAZİANTEP

Ayrıntılı bilgi için irtibat:

Tel: (0342) 360 60 60

Faks: (0342) 360 87 95

E-Posta: : gsbfd@gantep.edu.tr

Elektronik ağı: www.gantep.edu.tr

Ölçek İzin Yazısı

20.09.2018

Sayın Uğur Canan Durak

Geliştirmiş olduğum Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeğini (TCRTÖ) yapacağınız tez çalışmanızda kullanabilirsiniz. Sonuçlarınızı paylaşırsanız memnun olurum. Çalışmanızda başarılar dilerim.

Doç. Dr. Simge Zeyneloğlu
Gaziantep Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Fakültesi
Hemşirelik Bölümü

EK-4 Gaziantep Üniversitesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulu Karar Formu

GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ KLİNİK ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU KARAR FORMU		
ARAŞTIRMANIN AÇIK ADI	Hemşirelik ve Ebelik Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi	
VARSA ARAŞTIRMANIN PROTOKOL KODU	285	
ETİK KURUL BİLGİLERİ	ETİK KURULUN ADI	Gaziantep Üniversitesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulu
	AÇIK ADRESİ:	Gaziantep Üniversitesi Hayvan Deneyleri Araştırma Merkezi Binası (GAÜNDAM) Klinik Araştırmalar Etik Kurulu 27310 Şehitkamil/Gaziantep
	TELEFON	
	FAKS	
	E-POSTA	etikkurul@gantep.edu.tr

BAŞVURU BİLGİLERİ	KOORDİNATÖR/SORUMLU ARAŞTIRMACI UNVANI/ADI/SOYADI	Doç.Dr.Zeynep GÜNGÖRMÜŞ			
	KOORDİNATÖR/SORUMLU ARAŞTIRMACININ UZMANLIK ALANI	Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı			
	KOORDİNATÖR/SORUMLU ARAŞTIRMACININ BULUNDUĞU MERKEZ	Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü			
	VARSA İDARİ SORUMLU UNVANI/ADI/SOYADI				
	DESTEKLEYİCİ				
	PROJE YÜRÜTÜCÜSÜ UNVANI/ADI/SOYADI (TÜBİTAK vb. gibi kaynaklardan destek alanlar için)				
	DESTEKLEYİCİNİN YASAL TEMSİLCİSİ				
	ARAŞTIRMANIN FAZİ VE TÜRÜ	FAZ 1	☐		
		FAZ 2	☐		
		FAZ 3	☐		
FAZ 4		☐			
Gözlemsel ilaç çalışması		☐			
Tıbbi cihaz klinik araştırması		☐			
İn vitro tıbbi tanı cihazları ile yapılan performans değerlendirme çalışmaları		☐			
İlaç dışı klinik araştırma		☒			
Diğer ise belirtiniz :					
ARAŞTIRMAYA KATILAN MERKEZLER	TEK MERKEZ ☒	ÇOK MERKEZLİ ☐	ULUSAL ☒	ULUSLARARASI	

DEĞERLENDİRİLEN BELGELER	Belge Adı	Tarihi	Versiyon Numarası	Dili	
	ARAŞTIRMA PROTOKOLÜ			Türkçe ☐ İngilizce ☐ Diğer ☐	
	BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ OLUR FORMU			Türkçe ☐ İngilizce ☐ Diğer ☐	
	OLGU RAPOR FORMU			Türkçe ☐ İngilizce ☐ Diğer ☐	
	ARAŞTIRMA BROŞÜRÜ			Türkçe ☐ İngilizce ☐ Diğer ☐	
DEĞERLENDİRİLEN DİĞER BELGELER	Belge Adı	Açıklama			
	SIGORTA	☐			
	ARAŞTIRMA BÜTÇESİ	☐			
	BIYOLOJİK MATERYEL TRANSFER FORMU	☐			

Etik Kurul Başkanı'nın
Unvanı/Adı/Soyadı: Prof. Dr. Aysun BARANSEL ISIR

Not: Etik kurul başkanı, imzasının yer alınacağı her sayfaya imza atmalıdır.

GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ KLİNİK ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU KARAR FORMU

ARAŞTIRMANIN AÇIK ADI	Hemşirelik ve Ebelik Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi		
VARSA ARAŞTIRMANIN PROTOKOL KODU	285		
KARAR BİLGİLERİ	ILAN	☐	
	YILLIK BİLDİRİM	☐	
	SONUÇ RAPORU	☐	
	GÜVENLİLİK BİLDİRİMLERİ	☐	
	Diğer:	☐	
	Karar No:2018/285	Tarih: 19.12.2018	
Yukarıda bilgileri verilen başvuru dosyası ile ilgili belgeler araştırmanın/çalışmanın gerekçe, amaç, yaklaşım ve yöntemleri dikkate alınarak incelenmiş ve uygun bulunmuş olup araştırmanın/çalışmanın başvuru dosyasında belirtilen merkezlerde gerçekleştirilmesinde etik ve bilimsel sakınca bulunmadığına toplantıya katılan etik kurul üye tam sayısının salt çoğunluğu ile karar verilmiştir. İlaç ve Biyolojik Ürünlerin Klinik Araştırmaları Hakkında Yönetmelik kapsamında yer alan araştırmalar/çalışmalar için Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu'ndan izin alınması gerekmektedir			

KLİNİK ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU	
ETİK KURULUN ÇALIŞMA ESASI	İlaç ve Biyolojik Ürünlerin Klinik Araştırmaları Hakkında Yönetmelik, İyi Klinik Uygulamaları Kılavuzu
BAŞKANIN UNVANI / ADI / SOYADI:	Prof. Dr.Aysun BARANSEL ISIR

Unvanı/Adı/Soyadı	Uzmanlık Alanı	Kurumu	Cinsiyet	Araştırma ile ilişki	Katılım *	İmza
Prof. Dr.Aysun BARANSEL ISIR	ADLI TIP	Gaziantep Üniversitesi Tıp Fakültesi	E ☐ K ☒	E ☐ H ☒	E ☐ H ☐	
Prof.Dr. Yasemin ZER	MİKROBİYOLOJİ	Gaziantep Üniversitesi Tıp Fakültesi	E ☐ K ☒	E ☐ H ☒	E ☐ H ☐	
Prof.Dr.Özlem ALTINDAĞ	FİZİK TEDAVİ ve REHABİLİTASYON	Gaziantep Üniversitesi Tıp Fakültesi	E ☐ K ☒	E ☐ H ☒	E ☐ H ☐	
Prof.Dr.Birgül ÖZÇİRPİCİ	HALK SAĞLIĞI	Gaziantep Üniversitesi Tıp Fakültesi	E ☐ K ☒	E ☐ H ☒	E ☐ H ☐	
Prof.Dr.Muradiye NACAK	FARMAKOLOJİ	Gaziantep Üniversitesi Tıp Fakültesi	E ☐ K ☒	E ☐ H ☒	E ☐ H ☐	
Prof. Dr. İlker SEÇKİNER	ÜROLOJİ	Gaziantep Üniversitesi Tıp Fakültesi	E ☒ K ☐	E ☐ H ☒	E ☐ H ☐	
Prof. Dr. Mehmet KESKİN	ÇOCUK ENDOKRİNOLOJİ VE METABOLİZMA HASTALIKLARI	Gaziantep Üniversitesi Tıp Fakültesi	E ☒ K ☐	E ☐ H ☒	E ☐ H ☐	
Prof. Dr. Sinan AKBAYRAM	ÇOCUK HEMATOLOJİ ve ONKOLOJİ	Gaziantep Üniversitesi Tıp Fakültesi	E ☒ K ☐	E ☐ H ☒	E ☐ H ☐	
Prof. Dr. Ramazan BAL	FİZYOLOG	Gaziantep Üniversitesi Tıp Fakültesi	E ☒ K ☐	E ☐ H ☒	E ☐ H ☐	
Doç. Dr. Umut ELBOĞA	NÜKLEER TIP	Gaziantep Üniversitesi Tıp Fakültesi	E ☒ K ☐	E ☐ H ☒	E ☐ H ☐	
Dr.Öğr.Üyesi Serkan GÜRGÜL	BİYOFİZİK	Gaziantep Üniversitesi Tıp Fakültesi	E ☒ K ☐	E ☐ H ☒	E ☐ H ☐	
Dr.Öğr.Üyesi Eda Didem YALÇIN	AĞIZ DIŞ ve ÇENE RAYOLOJİSİ	Gaziantep Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi	E ☐ K ☒	E ☐ H ☒	E ☐ H ☐	
Uzm. Dr. Günay KOZAN	KULAK,BURUN,BOĞAZ HASTALIKLARI	Gaziantep İl Sağlık Müdürlüğü	E ☒ K ☐	E ☐ H ☒	E ☐ H ☐	
Emine Aybiken YILDIRIM	AVUKAT (Hukukçu)	Gaziantep Barosu	E ☐ K ☒	E ☐ H ☒	E ☐ H ☐	
Recep TÜRK	BANKACI (Kamu Yönetimi)	Ziraat Bankası Gaziantep Bölge Yöneticisi	E ☒ K ☐	E ☐ H ☒	E ☐ H ☐	

*:Toplantıda Bulunma

Etik Kurul Başkanı
Unvanı/Adı/Soyadı: Prof. Dr. Aysun BARANSEL ISIR

Not: Etik kurul başkanı, imzasının yer almadığı her sayfaya imza atmalıdır.

9. ÖZGEÇMİŞ

Araştırmacı 1990 yılında Gaziantep’te doğdu. İlkokul ve lise eğitimini de Gaziantep’te tamamladı. Lisans Eğitimini Kilis 7 Aralık Üniversitesi Hemşirelik Bölümünde 2009 - 2013 yılları arasında tamamladı. Hemşirelik mesleğine; Gaziantep Üniversitesi Eğitim ve Araştırma Hastanesinde klinik hemşire olarak başladı. 2014 - 2015 yılları arasında İstanbul Bağcılar Eğitim Araştırma Hastanesinde görevine devam etti. 2015 yılından bugüne meslek hayatına 25 Aralık Devlet Hastanesi ortopedi Servisinde devam etmektedir.

